

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ
BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERSLERİNDE
KARŞILAŞILAN SORUNLAR

ÖZLEM ASLAN

Denizli-2021

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ
BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERSLERİNDE
KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Özlem ASLAN

Danışman

Doç. Dr. Fatıma AKYÜZLÜER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: .....

Üye: .....

Üye:.....

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 26/05/2021

tarih ve 20/5 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında, tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Özlem Aslan

TEŞEKKÜR

Bu tezin hazırlamasında, doğrudan katkısı bulunan sevgili danışmanım Doç. Dr. Fatıma AKYÜZLÜER' e, lisansüstü eğitimim süresince bilgi ve deneyimleriyle bana yol gösteren ve araştırmanın tüm aşamalarında yardımını esirgemeyen sevgili arkadaşlarım Doç. Dr. Hamit YOKUŐ, Doç. Dr. Tuba YOKUŐ ve Dr. Öğr. Üyesi Rıza AKYÜREK' e, görüş ve önerileriyle araŐtırmama katkı sağlayan ve araştırmada adı geçen tüm Güzel Sanatlar Liseleri öğretmen ve öğrencilerine, birlikte başladığımız lisansüstü eğitim yolculuğunda güler yüzü ve güzel enerjisiyle bana arkadaşlık eden sevgili öğrencim ve meslektaşım Gonca Neslihan KARAKOÇ 'a ve maddi, manevi desteğini esirgemeyerek, en zor zamanlarımda bile yanımda olduğunu hissettiren sevgili eşim Gökbörü ASLAN ve sevgili oğlum İŐhak Yiğit ASLAN' a en içten teşekkürlerimi sunuyorum.

Özlem ASLAN

ÖZET

Güzel Sanatlar Liseleri Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Karşılaşılan Sorunlar

ASLAN, Özlem

Yüksek Lisans Tezi, Güzel Sanatlar Eğitimi ABD,

Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fatıma AKYÜZLÜER

Mayıs 2021, 88 Sayfa

Bu araştırma, Ege Bölgesinde bulunan Güzel Sanatlar Liselerinde (GSL) verilen bireysel ses eğitimi derslerinde karşılaşılan sorunlara yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda ses eğitiminin genel amaçları, öğretme-öğrenme durumları ve değerlendirme aşamalarında mevcut durumların saptanarak daha işlevsel ve etkin hale getirilmesi, karşılaşılan problemlerin tespit edilmesi ve problemlere çözüm önerileri getirilmesi, ilgili eğitim kurumlarında verilen bireysel ses eğitimi derslerinin işleyiş ve etkinlik aşamalarının ortaya çıkarılması ve bu süreçlerde meydana gelen problemlere ışık tutması amacı ile yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Ege Bölgesinde bulunan yedi ildeki Aydın Yüksel YALOVA GSL, Denizli Hakkı DEREKÖYLÜ GSL, Muğla GSL, İzmir Işıl Saygın SAYGIN GSL, Manisa GSL, Kütahya Ahmet YAKUPOĞLU GSL ve Uşak Besim ATALAY Güzel Sanatlar Lisesinde bireysel ses eğitimi derslerine giren 9 öğretmen ve bireysel ses eğitimi dersini alan 169 öğrenci ile toplamda 178 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Öğretmenler ve öğrenciler ile yapılan görüşmelerden elde edilen görüşme ve anket formları incelenerek, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Öğretmen ve öğrencilerin verdikleri yanıtlar kodlanmış, ilgili temalar oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular ile bireysel ses eğitimi dersine ilişkin; genel amaçları, öğretme-öğrenme durumları ve değerlendirme aşamalarında karşılaşılan güçlüklerle yönelik görüş ve öneriler değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda Güzel Sanatlar Liselerinde bireysel ses eğitimi derslerine ayrılan sürenin büyük ölçüde yetersiz olduğu, eserlerin öğrenci ses registerleri açısından

zorlayıcı olmasından kaynaklı repertuar eksikliğinin yaşandığı, dolayısıyla çeşitliliğin geliştirilmesi gerektiği, mutasyon döneminin öğrenme-öğretme aşamasında güç durumların ortaya çıkmasına sebebiyet verdiği ve özellikle bu ses değişim döneminin üzerinde önemle durulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ses eğitimi, Bireysel ses eğitimi, Güzel Sanatlar Liseleri, Mutasyon, Repertuar.

ABSTRACT

Problems Encountered in Fine Arts High Schools Individual Voice Training Lessons

ASLAN, Özlem

Master Thesis, Fine Arts Education ABD,

Music Education Subdivision

Thesis Advisor: Doç. Dr. Fatıma AKYÜZLÜER

May 2021, 88 Pages

This research was carried out in line with the opinions of teachers and students regarding the problems encountered in the individual voice education courses given in Fine Arts High Schools in the Aegean Region, in the general objectives of voice education, teaching-learning situations and evaluation stages, determining the current situations and making them more functional and effective, and identifying the encountered problems and offering solutions to the problems, to reveal the functioning and effectiveness of the individual voice training courses given in the relevant educational institutions, and to shed light on the problems that occur in these processes. In the research, one of the qualitative research methods, case study was used. The sample of the study consists of a total of 178 participants, with 9 teachers who attend individual vocal education lessons and 169 students who take individual vocal education lessons in seven provinces Aydın Yüksel YALOVA Fine Arts High School, Denizli Hakkı DEREKÖYLÜ Fine Arts High School, Muğla Fine Arts High School, İzmir Işıl Saygın SAYGIN Fine Arts High School, Manisa Fine Arts High School, Kütahya Ahmet YAKUPOĞLU Fine Arts High School and Uşak Besim ATALAY Fine Arts High School in the Aegean Region. The data of the research were collected with a semi-structured interview form. By examining the interview and questionnaire forms obtained from interviews with teachers and students has been analyzed by the descriptive analysis method. The responses given by the teachers and students were coded and relevant themes were created. With the findings obtained, regarding the individual voice training course; Opinions and suggestions regarding general purposes, teaching-learning situations and difficulties encountered during evaluation stages were evaluated.

As a result of the research, it was concluded that the time allocated to individual vocal education lessons in Fine Arts High Schools was largely insufficient, there was a lack of repertoire due to the difficulty of the works in terms of student voice registers, therefore, diversity should be developed, the mutation period caused the emergence of difficult situations in the learning-teaching phase and especially this period of voice change should be emphasized.

Keywords: Voice education, Individual voice education, Fine Arts High Schools, Mutation, Repertory.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	9
1.1.1. Problem Cümlesi	9
1.1.2. Alt Problemler	10
1.2. Araştırmanın Amacı	10
1.3. Araştırmanın Önemi.....	10
1.4. Araştırmanın Sayıtları	11
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	11
1.6. Tanımlar	11
1.7. Kısaltmalar	13
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	14
2.1. Kuramsal Çerçeve	14
2.1.1. Güzel Sanatlar Liseleri Hakkında.....	14
2.1.2. Güzel Sanatlar Liselerinde Bireysel Ses Eğitimi	15
2.1.3. Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın Öğrencilere Kazandırmayı Hedeflediği Beceriler	16
2.1.4. Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın Öğrenme-Öğretme Yaklaşımı	16

2.1.5. Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın Ölçme Ve Değerlendirme Yaklaşımı.....	17
2.1.6. Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar	18
2.2. İlgili Araştırmalar.....	18
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM.....	22
3.1. Araştırma Deseni.....	22
3.2. Evren ve Örneklem	24
3.3. Veri Toplama Araçları.....	28
3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci	28
3.5. Veri Analizi.....	29
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	30
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	30
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	31
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	35
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	38
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	44
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	45
BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	47
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	47
5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	47
5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	48
5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	49
5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	50
5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar	51
5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar.....	52
5.2. Öneriler	53

KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	59
EK 1. Öğretmen Görüşme Formu.....	59
EK 2. Öğrenci Anket Formu.....	61
Kişisel Bilgiler	61
EK.2.1. Bireysel Ses Eğitimi Dersine İlişkin Sorular	62
EK.3. MEB İzin Belgesi	69
EK.4. Etik Kurul Belgesi	71
ÖZGEÇMİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

TABLolar DİZİNİ

Tablo 3.1. <i>Örnekleme Giren Öğrencilerin Okullarına Göre Dağılımları</i>	24
Tablo 3.2. <i>Örnekleme Giren Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları</i>	24
Tablo 3.3. <i>Örnekleme Giren Öğrencilerin Yaşa Göre Dağılımları</i>	25
Tablo 3.4. <i>Örnekleme Giren Öğrencilerin Bireysel Çalgılarına Göre Dağılımları</i>	25
Tablo 3.5. <i>Örnekleme Giren Öğrencilerin Önceden Ses Eğitimi Alma Durumuna Göre Dağılımları</i>	25
Tablo 3.6. <i>Örnekleme Giren Öğretmenlerin Görev Yaptığı Liselere Göre Dağılımı</i>	26
Tablo 3.7. <i>Örnekleme Giren Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı</i>	26
Tablo 3.8. <i>Örnekleme Giren Öğretmenlerin Yaşa Göre Dağılımı</i>	26
Tablo 3.9. <i>Örnekleme Giren Öğretmenlerin Çalıştığı Yıla Göre Dağılımı</i>	26
Tablo 3.10. <i>Örnekleme Giren Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımı</i>	27
Tablo 3.11. <i>Örnekleme Giren Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı</i>	27
Tablo 3.12. <i>Örnekleme Giren Öğretmenlerin Yürüttükleri Ders Sayısına Göre Dağılımı</i>	27
Tablo 3.13. <i>Örnekleme Giren Öğretmenlerin BSE Dersini İşledikleri Öğrenci Sayısına Göre Dağılımı</i>	28
Tablo 4.1. <i>Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Genel Amaçları Sizce Nelerdir? Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	30
Tablo 4.2. <i>Bireysel Ses Eğitimi Dersi İşleniş Aşamalarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	31
Tablo 4.3. <i>“Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Sadece 1 Yıl Olması Sizce Ne Derece Yeterlidir?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	32
Tablo 4.4. <i>“Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin İşlenişinde Karşılaştığınız Kaynak Kitap/Repertuar Merkezli Sorunlar Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	33
Tablo 4.5. <i>“Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin İşlenişinde Karşılaştığınız Öğrenci Merkezli Sorunlar Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı</i>	34

Tablo 4.6. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin İşlenişinde Karşılaştığınız Derslik Merkezli Sorunlar Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	35
Tablo 4.7. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Değerlendirme Aşamasında Dikkat Ettiğiniz Kriterler /Ölçütler Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	36
Tablo 4.8. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin İşleniş Ve Değerlendirme Aşamasında, Öğrenciler Eserleri Seslendirirken Piyano/Gitar Vs. Eşlik Desteginin Gerekliliğine İnanıyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	37
Tablo 4.9. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Değerlendirme Aşamasında Diğer Çalgı Eğitimcileri İle İşbirliği Yapıyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	37
Tablo 4.10. Öğrencilerin, “BSE Dersi Kapsamında Öğretim Elemanı Tarafından Belirlenen Eser için, Ders Öncesi Bireysel Hazırlık Yapıyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı.....	39
Tablo 4.11. Öğrencilerin, “Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Başlangıcında Yapılan Egzersiz ve Etüt Çalışmalarının Size Katkı Sağladığını Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	39
Tablo 4.12. Öğrencilerin, “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Ses-Nefes Egzersizlerine Ayrılan Süreyi Yeterli Buluyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	39
Tablo 4.13. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Haftalık Uygulama Saati Sizce Ne Ölçüde Yeterlidir?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	40
Tablo 4.14. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Sadece İki (2) Dönemlik Bir Ders Olarak Verilmesinin Yeterli Olduğunu Düşünüyor Musunuz” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	40
Tablo 4.15. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersi İçerisinde Verilen Teorik Bilgilerin Ve Uygulamaların Yeterli Olduğunu Düşünüyor Musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	40
Tablo 4.16. Öğrencilerin; “Sesinizin Rengi Ve Register Aralığınız Hakkında Ne Derece Bilgili Olduğunuzu Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	41

Tablo 4.17. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitiminde Seslendirdiğiniz Eserlerin, Ses Renginizle Ne Ölçüde Uyum Sağladığına İnanıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	41
Tablo 4.18. Öğrencilerin; “Seslendirdiğiniz Eserler ve Egzersizlerde, Ses Eğitimi Tekniklerini (Artikülasyon, Entonasyon. Doğru Nefes. Vs.) Ne Derece Kullandığınızı Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	41
Tablo 4.19. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Eserlerinizi Eşlikli Olarak Ne Ölçüde Seslendirebiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	42
Tablo 4.20. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersi İçin Okulunuzdaki Çalışma Odalarının Sayısını Ne Ölçüde Yeterli Buluyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	42
Tablo 4.21. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi dersinde verilen ödev sayısını ne ölçüde yeterli buluyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	42
Tablo 4.22. Öğrencilerin; “Günlük Ders Çalışma Saatleri İçerisinde Bireysel Ses Eğitimi İçin Verilen Ödevlere Ne Ölçüde Hazırlanabiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	43
Tablo 4.23. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Ve Ödevlerde Karşınıza Çıkan Güçlükleri Ne Ölçüde Çözümleyebiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	43
Tablo 4.24. Öğrencilerin; “Ses Sağlığınıza Ne Ölçüde Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	44
Tablo 4.25. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Müzikal Birikiminize Ne Ölçüde Katkı Sağladığını Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	44
Tablo 4.26. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Öğrendiğiniz Teknikleri Koro Derslerinde Ne Ölçüde Kullanabiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	45
Tablo 4.27. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Öğrendiğiniz Teknikleri Müziksel İşitme Ve Okuma Derslerinde Ne Ölçüde Kullanabiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	45

Tablo 4.28. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Sınavlarında Ne Ölçüde Başarı Sergileyebiliyorsunuz” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	46
Tablo 4.29. Öğrencilerin; “Öğretim Elemanınızın Bireysel Ses Eğitimi Dersindeki Başarınızı Ne Ölçüde Etkilediğini Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı	46

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

İnsan, yaratılan varlıklar içinde en muhteşem varlık olup eğitilip geliştirilebilir bir düzeye sahip olarak doğmaktadır. Bulunduğu kültür, ortam ve yaşanmışlıkların çeşitliliğine göre bireylerin farklı açılardan gelişimi ve eğitimi de değişkenlik göstermektedir. Eğitim, insanları belirlenmiş hedeflerin gerçekleşmesi yönünde yetiştirip geliştirme süreci olarak tanımlanabilir. Kişinin davranış ve tutumlarını belirli bir amaç için değiştiren eğitim, insanoğlunun yeryüzünde var olmasından beri süregelen ve doğumdan ölüme değin devam eden bir süreçtir. Bireylerin toplum yaşantısı içinde yer edinebilmesi ve kendini geliştirebilmesi adına büyük önem taşıyan eğitim için planlanan ilgili bütün etkinlik ve faaliyetler, belirlenmiş amaç ve hedeflere ulaşmak, birtakım işlevleri yerine getirmek içindir.

Demirel ve Kaya (2012) eğitim kavramını, “bireyde davranış değiştirme süreci; bireyin yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek, yöneliş ve diğer davranış örüntülerini kazandığı süreçlerin toplamı” şeklinde tanımlamıştır (s.5).

Bilginin, toplumsal değerlerin ve kültürün nesillere aktarımı, bireyleri mesleki yaşama hazırlamak ve yönlendirmek, eğitimin görevidir. Eğitimin ele alınış bakımından farklı şekillerde yorumlanması, tanımlanması ve çeşitlendirilebilmesi mümkündür. Genel ve kapsamlı bazı eğitim tanımlamaları şu şekildedir:

Eğitim; “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1972, s.12).

Duman ve Peker-Ünal’a (2019) göre eğitim, “bireyin tüm hayatı boyunca, zaman ve mekân sınırı olmadan gerçekleşen bir süreç” tir (s.3).

Eğitim en genel anlamıyla “insanları belli amaçlarına göre yetiştirme sürecidir”. Bu süreçten geçen insanın kişiliği farklılaşır. Bu farklılaşma eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleşir (Fidan, 2012, s.4).

Yukarıda yapılan tüm tanımlamalarda eğitimin bir süreç olduğu belirtilmektedir. Bu durumda eğitimi; “bir davranış değiştirme süreci” şeklinde tanımlamak mümkündür. Eğitimin insan yaşantısı üzerindeki etkileri ve taşıdığı önem üzerine yapılmış bazı açıklamalar da şu şekildedir:

Sıralanan eğitim tanımlarında yükleme baktığımızda, bireye etkide bulunma, davranış değişikliği oluşturma görülmektedir. Bireye etkide bulunma; bireyin sahip olmadığı bir bilgi ya da becerinin ona

kazandırılması ya da bireyin sahip olduğu-becerinin geliştirilmesi, diğer bir ifade ile bireye dokunma, onda bir değişiklik gerçekleştirme anlamına gelmektedir (Duman ve Peker-Ünal, 2019, s.3).

İnsan doğumundan ölümüne kadar nasıl bir ses atmosferi içinde yaşıyorsa, benzer şekilde kendini eğitim süreçlerinin de içerisinde bulur. Toplumun bireylerinin iyi yetiştirilmesi kendisine, yaşadığı çevreye ve bağlı bulunduğu topluma faydalı hale getirilmesi gereği günümüzde daha da önem kazanmış ve bir bakıma temel bir zorunluluk haline gelmiştir. Bireylerde olumlu yönde davranışların oluşturulması ve istedik davranış değişikliğinin meydana getirilmesi, eğitimle mümkün olmaktadır (Akbulut, 2006, s.1).

Eğitim, insanın içinde var olan yatkınlıkları büyüme ve olgunlaşma sırasında uyarmak ve olumlu yönde desteklemektir. Bunun için yetişkinlerin çok yönlü desteklerinin yanı sıra, kişinin gelişimine uygun bir de çevre veya öğrenme ortamı gerekmektedir. Eğer bu çevre iyi düzenlenirse, öğrenci, fazla bir yabancı yardıma ihtiyaç duymadan kendi biyolojik ve sosyal varlığını ortaya koyabilir (Ergün, 2015, s.2).

Kapsamlı, sürekli, amaca yönelik, evrensel olduğu kadar ulusal yönlere de sahip ve bütünüleyici bir unsur olan eğitim; yapılandırılmış, düzenlenmiş (*formal*) eğitim ve yapılandırılmamış kendiliğinden (*informal*) eğitim olmak üzere iki gruba ayrılır. Formal Eğitim de kendi içinde *örgün* ve *yaygın* olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Formal eğitim amaçlıdır; önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır, öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Eğitim süreci öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Eğitim başlangıcından bitişine kadar özel bir çevre içinde kontrollü olarak yürütülür. Sürecin belli aşamalarında ve sonunda değerlendirme işlemi yer alır. Okullardaki eğitim formaldır (Fidan, 2012, s.4).

İnformal eğitimden farklı olarak eğitim kurumlarında plan/program dahilinde gerçekleştirilen eğitime *formal eğitim* adı verilmektedir. Bireyin yaşama başladığı andan itibaren başlayan toplumsallaşma sürecine ise *informal eğitim* adı verilir. İnformal eğitim sürecinde bireyler hem öğretici, hem de öğrencidir.

Formal Olmayan Eğitim (informal eğitim), yaşam içinde kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Amaçlı ve planlı değil, gelişigüze'dir. Kişi karşılaştığı durum ve içinde bulunduğu grubun üyeleriyle etkileşimde buldukça farkında olmadan yeni şeyler öğrenir. Çocuklar arkadaşlarıyla oynarken gençler akranlarıyla oluşturdukları grup içinde birbiriyle etkileşirken yardımlaşmayı, dayanışmayı, iş birliğini, kurallara uymayı, grubun değerlerini benimsemeyi öğrenirler ve toplumsallaşırlar (Fidan, 2012, s.5).

Formal eğitim, örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki şekilde gruplandırılmıştır. Bu iki ana bölümden oluşan Millî Eğitim Sistemi, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlenmiştir.

Örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimdir. Örgün eğitim, okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır. Birbirini takip eden kesitlerden oluşan eğitim türüdür. Yani bir kesiti tamamlamadan diğerine geçmek mümkün değildir. Örgün eğitim belli yaş gruplarına yöneliktir. Örgün eğitim; belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla, okul çatısı altında düzenli olarak yapılan eğitimdir. Örgün eğitim; okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsar (Millî Eğitim İstatistikleri [MEB], 2020, s.13).

“Yaygın Eğitim; örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademelerin birinden ayrılmış olan kişilere ilgi ve gereksinme duydukları alanlarda yapılan eğitimdir” (Arslan ve diğ. 2009, s.18).

Yaygın eğitimde birbiri ardına gelen kesitler bulunmamaktadır. Bir kurumda eğitime başlamak için önceki eğitim kurumu şartı aranmadığı gibi, yaş sınırlaması da aranmamaktadır. Hangi yaş grubu olursa olsun bireyler, yaygın eğitim veren kurumlara başvurup eğitim alabilirler.

Türk Milli Eğitim Sistemi formal eğitim kapsamında örgün ve yaygın eğitim olarak iki ana başlık altında yapılandırılmıştır. Örgün eğitim okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinden oluşmaktadır. Yaygın eğitim ise örgün eğitime hiç katılmamış, örgün eğitime katılmış ancak diploma almadan ayrılmış ya da örgün eğitim kademelerinden mezun olmuş ancak çeşitli konularda bilgi ve becerisini artırmak isteyen bireylerin devam edebileceği eğitim yapısıdır (Duman ve Ünal, 2019, s.6).

Eğitim; bilim, teknik ve sanatın her üçünü de kapsayan bir içerikle düzenlenerek, bireyleri ve toplumları biçimlendirme, yönlendirme, değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirmede en etkili süreç niteliği kazanır. Böyle bir eğitim bireyi biyo-psişik, toplumsal ve kültürel boyutlarıyla; bedensel, bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranış yapılarıyla dengeli bir bütün olarak en uygun ve ileri düzeyde yetiştirmeyi amaçlar. Sanat eğitimi, bu amaca dönük eğitim sürecinin üç ana boyutundan, üç ana bileşeninden biridir (Uçan, 2004, s.28).

Eğitim; tüm alanlarda faaliyetleriyle bireyleri geliştirme, yetiştirme ve dönüştürme girişimleriyle toplumları ileri taşımaktadır. Sanat eğitimi de bu sürecin bir parçası olarak bireyleri sanat yoluyla yeni davranışlar ve beceriler kazandırma süreci olarak işlemektedir. Bişgen'e (2017) göre; kısıtlı veya değişik şekillerde olsa bile her kültürde görülen ve estetik kaygı ile yapılan tüm faaliyetler sanattır. Sanat, duyguların en güzel bir şekilde ifade edilmesinin yanısıra, yaratıcılığın ve hayal gücünün ifadesi ve insanlığın evrensel bir değeridir (s.2).

İnsanın genel eğitimi bir bütün olarak düşünüldüğünde, sanat eğitiminin genel eğitimin bir parçası olduğu yadsınamaz. Ancak, sanatın bir özgürlük ve bireysel yaratıcılık olgusu olduğu dikkate alındığında ise, sanat eğitiminin kendine özgü çok özel yasalarının ve ilkelerinin varlığı da kuşkusuzdur (Mercin ve Alakuş, 2007, s.17).

Buyurgan'a (2012) göre nitelikli bir sanat eğitimi için; sanat eğitiminin varlığının ve öneminin farkında olan bir bakış açısı, çağın değişen ve gelişen şartlarına göre kendini yenileyen bir müfredat (öğretim) programı, nitelikli bir sanat eğitimcisinin yanısıra, yeterli ders saati ile birlikte, amaca uygun fiziki donanım ve araç-gereç gereklidir (s.4).

Hangi mesleğe yönelirse yönelsin, amacına uygun sanat eğitimi ile yetişmiş, estetik beğenisi gelişmiş bireylerin kendilerine ve toplumlarına katkıları daha fazla olacaktır. Nitelikli bir sanat eğitimi, belirli değerlerin taşıyıcısı, çağın gelişen ve değişen şartlarına göre kendini yenileyebilen bir öğretim programı ile mümkündür (Buyurgan, 2012, s.4-5).

San (2004), "Sanat eğitiminin temel amaçlarından biri de bireye görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı öğretmektir. Çevresini hakkıyla algılayıp onu biçimlendirmeye yönelmek için bu gerekli ilk koşuldur. Yalnızca bakmak değil, görmek; yalnızca duymak değil, işitmek; yalnızca elle yoklamak değil, dokunulanı duyumsamak yaratıcılık için ilk aşamalarıdır" şeklindeki açıklamasıyla sanat eğitimi ve onun duyularla birlikte getirdiği yaratıcılığa dikkat çekmiştir (s.25).

İnsan ruhu üzerinde en derin etkiyi bırakan sanat dalı, şüphesiz ki *müzik* tir. İnsanların duygu ve düşüncelerini, birtakım kurallarla ve uyumlu seslerle dışa aktarım sanatı ve aynı zamanda bir bilim dalı olarak da var olan müzik; “sese en güzel şeklini veren, ses gibi sessizliğin de belirlenmiş zaman aralıkları ile gösterildiği, duygu ve düşünceleri ifade için kullanılan, estetik bir bütündür” şeklinde tanımlanabilir.

Müzik insan ile ortaya çıkar, insan tarafından üretilir ve insan ile bir anlam kazanır. Müziğin, insanın kendini ifade etmesi için bir dışavurum aracı olduğunu söyleyebiliriz. İçerisinde insan unsurunu ağırlıklı bir biçimde barındıran müzik, diğer alanlar ile de yakından ilişkilidir. Müzik; insanın duygu ve düşünce yapısıyla ilişkili olduğundan psikoloji; insanın toplum içerisindeki konumu ve kültürel yaşantıları ile ilişkisi bakımından sosyoloji; insanın sağlığına olan etkileri ve tedavi amaçlı kullanımı nedeniyle tıp; içerisinde taşıdığı düşünsel anlam ile felsefe; içerisinde bulundurduğu (ses, aralıklar) oranlar ile matematik; ses unsurunun fiziksel boyutta incelenmesi ve açıklanması nedeniyle fizik gibi, neredeyse tüm disiplinlerle ilişkilidir (Şen, 2015, s.5).

Sanat eğitimi çeşitli kol, dal ve branşlarda faaliyet yürütmektedir. Gerek görsel sanatlar gerekse işitsel ve duyuşsal sanatlarla eğitimin güzel sanatlar adı altındaki süreci geçmişten günümüze ilerleyerek devam etmektedir. Müzik eğitimi de geçmişten günümüze süregelen sanatın en önemli eğitsel yönlerinden bir tanesidir. Müzik yoluyla bireylerin toplumsal yaşamlarına ve sanatsal üretimine katkı sağlayan müzik eğitiminin; müziği yorumlamanın yanı sıra ritmsel uyumunu düzenleyen bir eğitim süreci olduğu söylenebilir.

Müzik, bireyin tinsel yapısındaki olumsuzlukları olumlulaştıran, eğitimi ile kişiliğinin geliştiğini gözleme koyan bir etkinliktir. Diğer bir söylemle müzik; sessiz sonsuzluğun ölçülenimi (sayımlama) içinde seslerle düşünüş, duyuş, biliş, söyleyiş, çalış ve devinişten oluşan bütünü yorumlayış etkinliğidir. Sanat eğitimi ile insan, sezgi ve yaratıcılığının potansiyelinin ne olduğunu anlar (Gedikli, 2007, s.8).

Bireylerin yetişme sürecinde müzikle ilgili davranışlar geliştirmek ve kazandırmak müzik eğitimi yoluyla olur. Müzik eğitimi ile onların devinişsel, bilişsel ve duyuşsal davranışlarında istendik yönde müziksel davranış değişikliği oluşturulmaya çalışılır. Kazandırılmaya çalışılan davranışlar, planlanmış ve programlanmış bir eğitim süreciyle mümkün olacaktır (Akbulut, 2006, s.3).

Müzik eğitimi, müziği oluşturan temel bileşenlerin de yardımıyla, bireyin kendi yaşantısı yoluyla müziksel davranışlarında istendik davranışlar geliştirme sürecidir. Hangi akademik disiplini ele alırsanız alın o alanda oluşan yeterlikler ile o yeterliklerin bir sonraki kuşağa nasıl aktarılacağı konuları birbirlerinin ayrılmaz parçalarıdır. Bu nedenle de “müzik” ve “müzik eğitimi” de birbirlerinin ayrılmaz parçasıdır (Çuhadar, 2016, s.217-221).

Uçan (1999) müzik eğitimi; “bireye, kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, bireyin müziksel davranışlarını kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme süreci” olarak tanımlamaktadır.

Müzik eğitimi bir bütün olmakla birlikte genel, özengen (amatör) ve mesleki (profesyonel) olmak üzere üç ana kitleye ve amaca yönelik olarak düzenlenip gerçekleştirilir. Genel müzik eğitimi; herkese yöneliktir. Sağlıklı, dengeli, başarılı ve mutlu bir insanca yaşam ve insanca gelişim için gerekli müziksel davranış değişiklikleri oluşturmayı ve ortak-genel müzik kültürü kazandırmayı amaçlar. Özengen müzik eğitimi; genel müzik eğitimiyle yetinmeyip müziğin bir dalına içten ilgili, istekli, gönüllü ve yatkın olanlara yöneliktir. Müzik yaşamına daha etkin bir katılım ve bu yaşamdan daha etkili bir zevk ve doyum sağlamak için gerekli davranış değişiklikleri oluşturmayı ve özengen müzik kültürü kazandırmayı amaçlar. Mesleki müzik eğitimi ise müziğin bütünü, bir kolunu veya dalını

bir iş veya mesleki uğraş alanı olarak seçen veya seçmek isteyenlere yöneliktir. Seçilen veya seçilmek istenen müziksel mesleğin gerektirdiği davranış değişiklikleri oluşturmayı ve mesleki müzik kültürü kazandırmayı amaçlar (Uçan, 1999, s.4).

Mesleki müzik eğitimi, üniversitelerin güzel sanatlar fakülteleri, Eğitim fakültelerinin müzik öğretmenliği anabilim/ana sanat dallarında lisans düzeyinde verildiği gibi, genel amaçları kapsamında bu bölümlere hazırlık okulu olarak yapılandırılmış olan güzel sanatlar liseleri gibi ortaöğretim düzeyindeki mesleki müzik eğitimi kurumlarında da verilir (Töreyn, 2015, s.108).

Sanat eğitiminin en önemli dallarından biri olan müzik eğitiminin önemli bir alanını da, ses eğitimi kapsar. Ses ile müzik yapmak, diğer bir tanımla şarkı söylemek, insan doğasının bir parçası ve vazgeçilmezidir.

Ses en yalın tanımıyla, kulağın duyabildiği titreşimlerdir. Bir enerji etkisiyle titreşen cisimlerin oluşturduğu dalgaların, iletken ortamlarda yayılarak kulak ve beyin aracılığıyla algılanması olayı sestir ve ses fiziksel bir olaydır (Töreyn, 2021, s.10).

Ses karmaşık bir insan işlevidir. Bu, zihin ve beden arasındaki bağlantıdır. Bireyin cinsiyetini, yaşını, fiziksel refahını, duygularını, tutumlarını, kültürel ve sosyal arka planını, eğitim düzeyini ve çok daha fazlasını yansıtır (Kovacic, 2005, s.88-89).

Müzik enstrümanlarının en güzeli olarak da ifade edebileceğimiz insan sesinin eğitimi de önemli olduğu kadar, titiz bir çalışma süreci gerektirir. Bireylerin içsel ve fiziki yönleriyle bir bütün olarak ele alınmasını gerektiren ses eğitiminin; sese sağlık ve dayanıklılık kazandırmak ve doğru, etkili şarkı seslendirebilmek gibi konuşma ve söylemeye dair ilgili bir takım davranışların bireylere kazandırılmasını sağlayan düzenli bir eğitim süreci olduğu söylenebilir.

Şarkı söyleme, bir çalgı aleti olarak düşünülen insan sesinin en mucizevi işlerinden birisi olarak görülmektedir. Şarkı söyleme becerisi doğuştan getirilen bir yetenek olmasına karşın, sesin sanatsal amaçlar doğrultusunda eğitilmesi, müzik eğitiminin en karmaşık ve uzmanlık gerektiren dallarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle her insan tıpkı parmak izinde olduğu gibi farklı bir sese sahiptir ve her ses temel konular dışında farklı bir eğitim sürecine tabi olmak zorundadır. Somut bir yanı yok denecek kadar az olan bu eğitim bir takım alıştırmalar, anlatımlar ve örneklemelerle yürütülür ve hedeflere ulaşma eğitimcinin anlatma, uyguladığı yöntem ve öğrencinin anlama yeteneği ile doğrudan ilişkilidir. Şarkı söyleme becerisi doğuştan getirilen bir yetenek olmasına rağmen, sesin sanatsal amaçlar için eğitilmesi, müzik pedagojisinin zor ve ustalık gerektiren alanlarından biridir. İnsan, yapısında en mükemmel çalgıyı taşıdığı söylenmektedir. Fakat bu mükemmel çalgının kalitesini, şarkı söyleyenin fiziki - ruhsal durumu ve eğitim ile kazanmış olduğu teknik beceriler doğrudan etkilediği de pek çok kaynakta belirtilmektedir (Helvacı, 2018, s.127-129).

“Ses Eğitimi; bireye bilinçli bir beden duruşunun, doğru solunum ve mekaniğinin özellikle konuşulan dile yönelik, güzel etkili konuşma ve şarkı söyleme alışkanlıklarının kazandırıldığı kapsamlı bir süreçtir. Bu süreç, seslerini aktif olarak kullanan her bir birey için önemli bir yere sahiptir” (Evren, 2013, s.52). “Müzik eğitimi veren kurumlarda dilin doğru kullanılması eğitimiyle birlikte ses eğitimi de esastır. Ses; ses eğitiminin amaç ilke ve yöntemlerine göre biçimlendirilir, öğretilir” (Kartal, 2009, s.59-60).

Töreyin (2021) ses eğitimi; “bireylere sesini konuşurken ve şarkı söylerken, anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak kullanabilmesi için gereken davranışların kazandırıldığı, önceden saptanmış ilke ve yöntemlerle, planlanan hedeflere yönelik olarak uygulanan, planlı-programlı bir etkileşim sürecidir” şeklinde tanımlarken; ses eğitim türlerini kapsayan bir başka ifadeyle, ses eğitiminin “bireylere konuşma ve/veya şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmeleri için gereken davranışların kazandırıldığı, içinde konuşma, şarkı söyleme ve şan eğitimi gibi alt ses eğitimi basamaklarını barındıran, disiplinler arası bir özel alan eğitimi” olduğunu da belirtmiştir (Töreyin, 2021, s.13-14).

Çevik (1999) ses eğitiminin tanımını; “bireyin sesini anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak sanatsal ve eğitsel amaçlar doğrultusunda, belirli bir teknik ve müziksel duyarlılıkla kullanabilmesi için doğru, güzel ve etkili kullanabilmesi için gerekli davranışları kazandırma süreci” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanım içindeki *doğruluk*, *güzellik* ve *etkililik* kavramlarına şu şekilde açıklama getirmektedir:

Doğruluk kavramı; bireyin anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine, kullanılan dilin ses, söyleyiş ve cümle yapısını belirleyen kurallarına uygun olarak doğru bir entonasyonla ses üretmeyi; *güzellik* kavramı; sesin doğru kullanımına bağlı olarak, gürlük, genişlik, tını özellikleri ve müziksel dinamikleri ile hoş giden, beğeni toplayan, estetik açıdan ölçülebilir-değerlendirilebilir davranışlar sergilemeyi; *etkililik* kavramı, sesin doğru ve güzel kullanımına dayalı olarak gerçekleştirilen yorumla, dinleyiciler üzerinde heyecan, coşku, hayranlık, sükûnet vb. güçlü duygular yaratmayı ifade etmektedir (Çevik, 2006, s.647-648).

Turhal ve Baydağ (2019),ses eğitimi kavramı için; “ses eğitimi, bireyin ses anatomisi ve fizyolojik yapısı hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayarak ona farkındalık kazandıran, doğru bir beden duruşuna (postür) paralel olarak doğru nefes desteğiyle (diyafram nefesi) solunumunu dengeleyen; bireyin net, güzel telaffuz ve doğru artikülasyon ile konuşma ve şarkı söyleme biçimini geliştirmesine imkân sağlayan uzun bir süreci kapsamaktadır” şeklinde açıklama yaparken, “bu süreç içerisinde belli ilke ve yöntemler izlenmeli, eğitimle birlikte bireye kazandırılan davranışların uygulanmasına ve bir plan-program dahilinde ilerlemesine imkân verilmelidir” sözleriyle ses eğitiminin işleyiş ve uygulama aşamalarında önemli noktalara dikkat çekmişlerdir (s.23).

Ses eğitimi; diğer eğitim dalları içinde ayrıcalığı olan bir eğitimidir. Bazı ayrıntılar dışında somut olan bir yanı yok gibidir. Bir öğrenciye uygulandığında iyi sonuç veren bir yöntem, bir başka öğrencide aynı sonucu vermeyebilir. Bu nedenle ses eğitimi, pahalı bir dolma kalemler su üzerine yazılan yazıya benzetilebilir. Bazen yazı daha yazılmadan yok olur, bazen de akıllara durgunluk verecek bir şekilde sanki mermere yazmışçasına suyun üzerinde kalabilir. Bu eğitim, bir takım alıştırmalar ve anlatımlar ile yürütülür. Bu da, öğretmenin anlatma ve öğrenenin anlama yeteneğine bağlıdır. Somut olmayan bir takım anlatımları, öğrencinin öğretmenin düşündüğü şekilde anlaması ve algılaması gerekir (Davran, 1997, s.19-22).

Ses eğitimi sürecinin mutlak varmaya çalıştığı nokta, şarkı söyleme sanatının inceliklerine haiz olarak, sahnede var olabilmektir. Ses eğitimi, bilinç ve farkındalık ile ilerleyen bir süreçtir. Bu farkındalık öğrenciyi ve öğretmeni kapsayan iki tarafı beraber içerir. Ses eğitimi alan kişi için güzel şarkı söyleyebilmesi ilk öncelik olsa da, öğretici tarafında öncelikli parametreler öğrencinin güzel şarkı söylemesini engelleyen unsurlar dâhilinde değişmektedir. Öğrenciye aşılması gereken en mühim durum “Ses Eğitimi Kültürü” ya da “Vokal Kültür” olarak adlandırabileceğimiz alanı bir bütün olarak görmesini sağlamaktır (Bolat, 2020, s.78).

Ses eğitimi, bir alan eğitiminin genel adı olarak bütünlük gösterse de, kapsadığı bazı davranışlar, içerik, yöntem ve teknikler, kullanılan araç gereç, bu eğitimin uygulandığı ortam ve düzey ile

uygulanması planlanan sürenin farklılıkları, ses eğitiminin çeşitli türlere ayrılmasını zorunlu kılmaktadır. Müzik eğitiminin içeriksel açıdan genel kapsamında bulunan ses eğitimi, “şarkı söyleme eğitimi”, “şan eğitimi”, “koro eğitimi” ve “konuşma eğitimi” adlarıyla bilinen ses eğitimi türlerini kapsar ve her tür müzik eğitimi ile her düzeydeki eğitim basamağında uygulanır (Yiğit, 2014, s.8-9).

Ses eğitimi tür bakımından *Bireysel Ses Eğitimi (Temel ve İleri Ses Eğitimi)*, *Kümesel Ses Eğitimi (Oda Müziği)* ve *Toplu Ses Eğitimi (Koroda Ses Eğitimi)* olarak üç bölüme ayıran Çevik (2006) Temel Ses Eğitimi; “her yaş ve her nitelikteki sesler için öncelikle eğitsel amaçlar doğrultusunda konuşma ve şarkı sesinin doğru kullanımına yönelik temel davranışları kazandırma süreci” olarak açıklarken; İleri Ses Eğitimi (Şan); “mutasyon (*sesin değişme ve olgunlaşma dönemini*) tamamlamış, sesin ileri teknikle ve müziksel amaçlar doğrultusunda kullanılabilmesini sağlayan, uygun bir anatomik, fizyolojik yapıya, gürlük, genişlik, tını özellikleriyle gelişmeye elverişli, dayanıklı bir ses materyaline sahip bireyler için programlanabilir bir eğitim” olarak tanımlamıştır (s.649-650).

Egüz (1999) ses eğitiminin önemini şöyle ifade eder; “herhangi bir çalgıyla iyi müzik yapabilmek için, o çalgının tekniğini kazanmak, başka bir deyimle, eğitimden geçmek zorundayız. Kişinin eline akortlu bir keman ve bir yay vermek sorunu çözmez. Bu durum insan sesi için de aynıdır. İyi müzik yapabilmemiz için, Tanrının insanlara verdiği sesi olanaklar elverdiğince eğitmek, bu yoldan da kişilere verilen teknikle, onlara seslerini ve müziği sevdirmemiz gerekecektir. Müzik ders ve çalışmalarının sayısı ve süresi ne denli kısıtlı olursa olsun, sınıfta yapacağımız çalışmaların olumlu bir sonuca bağlanabilmesi için, en önce, ses eğitimine el atmamız ona gereken önemi vermemizden başka çıkar yol yoktur” (akt. Mustan, 2010, s.3).

Ses eğitiminin amaçları, Töreyn ’in (2008) sıraladığı gibi bireylere;

- Mutasyon (ses değişim/gelişim) döneminin özelliklerine uygun olarak, konuşmada ve şarkı söylemede doğru ses üretip kullanmalarına yönelik davranışlar kazandırmak,
- Bulunduğu yaş ve ses grubunun özellikleri ile anatomik yapısına uygun, doğru perdelerde rejistr geçişlerinin yapılmasına yönelik davranışlar kazandırmak,
- Söylediği şarkıları müzikal doğrulukta, doğru entonasyonla, doğru artikülasyonla güzel ve etkili olarak seslendirmelerine ilişkin davranışlar kazandırmak ve
- Bulunduğu yaş ve ses özelliklerine uygun olan tek veya çok sesli repertuarı oluşturmaktır (s.106).

Ses eğitimi sürecinde gözden kaçırılmaması gereken husus; verilmesi düşünülen ses eğitiminin konuşma için mi, şarkı söyleme için mi verileceği, hangi yaş gurubu bireylere, hangi müzik eğitimi ve hangi ses eğitimi türü kapsamında, ne tür müzik eserlerinin seslendirilişinde, ne kadar süreyle ve nasıl bir içerikle verileceğinin belirlenmesi ve saptanacak olan hedef ve hedef davranışlara yönelik olan yöntemlerle uygun repertuarın kazandırılması gerekliliğidir. Kısaca önemli olan; verilecek ses eğitiminin kime, niçin, nasıl ve hangi ses araçlarıyla (alıştırma, dizi, etüt ve yapıt) verileceğinin doğru saptanarak ses eğitimi sürecinin program ve planlamasının yapılmasıdır (Töreyn, 2015, s.103-106).

Sesin oluşumunda etkili olan rezonans için çalışmalar yapılmalı, egzersizlerle doğru yerde ses üretmek için, sesin uygun rezonans bölgelerine yönlendirilmesi, burada oluşacak tınıları en iyi şekilde kullanması gerekir. Şarkı söyleyenler her gün ses egzersizleri yapmalı ve bu egzersizler önceleri sesi geliştirmek, esneklik ve güç kazandırmak için, daha sonraları kazanılan bu performansı korumak ve mükemmele ulaştırmak için yapılmalıdır (Sabar, 2008, s.33).

Ses eğitmeni, bireyin sesini eğitmek ve ona bu konuda bilgi kazandırmak dışında farklı işlevleri de kazanmalı, bireyin eğitim sürecinde ortaya çıkabilecek sorunlara çözüm üretebilmeli ve bu sorunlarla mücadele edebilecek yetiye sahip olabilmelidir. Bu konuda dikkatten uzak tutulmaması gereken önemli bir nokta, insan bedeninin birbirine özdeş olmaması gibi, insan sesinin de özdeş nitelikleri ve tını açısından benzer yapılara sahip olmadığıdır. Bu açıklama bütüncül bir bakış açısıyla ele alındığında, her bireyin farklı özellikleri ve buna eş değer olarak birçok yapısal farklılığı olduğu söylenebilir. Bu noktada, söz konusu bireysel farklılıkların doğru saptanması, ancak eğitmenin

pedagojik yaklaşım bilgisine, beceri ve tecrübesine bağlı olarak değişim göstermektedir. Eğitimcinin pedagojik bir yaklaşıma sahip olması, öğrencinin sanatsal ve müzikal gelişim süreçlerini geliştirebilmesine yardımcı olacaktır (Baydağ, 2020, s.391).

Ses eğitimi, Türkiye’de konservatuvarların yarı zamanlı orta öğretim kısmından itibaren eğitim sürecine dâhil olmakta ve güzel sanatlar liselerinin müzik bölümlerinde bireysel ses eğitimi, daha sonra üniversitelerin lisans müzik eğitimlerini kapsayan eğitim fakültelerine bağlı güzel sanatlar eğitimi bölümleri müzik eğitimi anabilim dallarında, konservatuvarlar ve güzel sanatlar fakültelerinin müzik bölümlerinde bireysel ses eğitimi, ses eğitimi ya da şan eğitimi ana odaklarıyla ses eğitimi sürecini eğitsel yönden devam ettirmektedir.

Ülkemizin pek çok yerinde açılan Güzel Sanatlar Liseleri müzik kültürünün oluşmasına önemli ölçüde etki edecek sayıya ve niteliğe ulaşmıştır. Çeşitli konser ve etkinliklerle buldukları şehirlerin önemli sanat kurumları haline dönüşen Güzel Sanatlar Liseleri, gençlerin erken yaşta müzik eğitimine başlamalarını ve müzikal anlamda gelişmelerini sağlamaktadır. Bununla birlikte, erken yaşta başlanan müzik eğitimi, yaşları sebebiyle ses değişimi ve gelişimi (mutasyon) döneminde bulunan öğrencilerde ses kayıpları gibi birtakım sorunları da meydana getirmektedir.

Ses eğitiminin büyük önem teşkil eden süreçlerinden biri de; ergenlik döneminde bulunan öğrencilerin mutasyon dönemidir. Mutasyon, kız ve erkek çocukların hormonal gelişime bağlı olarak, ergenliğe giriş ile başlayan, anatomik ve fizyolojik değişimlerin sebep olduğu ses değişimidir. Erkek çocuklarda daha belirgin ve zorlu geçen mutasyon süreci, kızlarda erkeklere göre daha kolay atlatılmaktadır. Bu durum, eğitimcilere ayrı bir sorumluluk yüklemektedir. Mutasyon dönemi ses değişiminin en dramatik etkilerinin yaşandığı dönem olup, bu döneme girmiş olan öğrenciler eğer seslerini doğru ve kendilerine uygun ses alanında kullanmazlarsa ciddi ses sorunları yaşayabilmektedirler (Doğanyığıt ve Özaydın, 2018, s.327).

Hauser mutasyonu; “insan yaşamının temel aşamaları içindeki ton (ses) organının şekillenmesidir” şeklinde tanımlarken; ergen gelişim döneminde ses kullanımı ve eğitimi için; “şüphe götürmez ki; ergenliğin başlangıcından itibaren şarkı söylemeye kadar gelişim sırasında, özellikle ses organında meydana gelen değişiklikler ile bu gelişme belli bir ölçüde tamamlanmadan doğru şarkı söyleme talimlerine başlanmamalıdır. Çünkü bu süre zarfında ses üretme organı büyüdüğünden, onun yaptığı her çaba ancak bir zarar ve engel olabilir. Yani şan egzersizleri durdurulmalıdır. Bu kendi içerisinde basit ve anlaşılır bir durum olması ve fizyologlar tarafından onaylanmasına rağmen; pratikte dikkate alınmaz” sözleriyle mutasyon döneminin ciddiyeti üzerinde değinmiş ve Mutasyon sırasında şarkı söyleyen öğrencilerin nasıl davranması gerektiği hakkında önerilerde bulunmuştur (Hauser, 1866, s.25-26).

Dikkatli ve özel bir eğitimi gerektiren mutasyon dönemi ses değişimi konusunda birçok eğitimci farklı önerilerde bulunmaktadır. Manuel Garcia bu kritik süreç hakkında, “sesi doğasına bırakmayı ve bireysel özelliklere göre davranmayı” önermiştir (akt. Otacıoğlu, 2017, s.55).

Yetişkin sesine sağlıklı geçiş yapabilmek adına, alanında uzman ve donanımlı eğitimciler ile yapılan ses eğitimi dersleri, öğrencilerin seslerinin yıpranmadan ve

bozulmadan ileri düzeyde profesyonel ses eğitimine geçişlerini kolaylaştırarak, üniversitelerdeki müzik eğitim bölümlerine girişlerinde ve eğitimleri boyunca seslerini etkin ve güzel kullanabilmelerinde olanaklar sağlayabilir.

Ses eğitiminin, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri'nde 14–18 yaş grubundaki öğrencilerin, sanatsal gelişimlerine önemli katkıda bulunduğu düşünülebilir. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin amaçları doğrultusunda, ders olarak okutulan Bireysel Ses Eğitimi'nin bu amaçlara yönelik bir yönlendirme sağladığı, öğrencinin ses değişimi, gelişimi ve eğitimi açısından büyük önem taşıdığı söylenebilir (Tanrıöver ve Temiz'den akt. Otacıoğlu, 2017, s.58).

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri öğretim programlarında yer alan ve şu anda ders olarak okutulan bireysel ses eğitimi öğretim programının, dersi alan öğrencinin ses değişimi, gelişimi ve eğitimi açısından önemi büyüktür. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde okuyan öğrenciler bireysel ses eğitimi için en uygun yaşadılar. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri öğretim programında yer alan müziksel işitme, okuma, yazma ve koro gibi ses kullanımını gerektiren derslerde verimin artırılması, bireysel ses eğitimi öğretim programının eksiksiz bir şekilde verilmesi ile sağlanabilir (Tanrıöver ve Temiz, 2010, s.17).

Tüm bu öneriler ve açıklamalar dahilinde doğru ve planlı bir ses eğitiminin, yaş olarak mutasyon (ses gelişim) dönemini yaşayan, aynı zamanda seslerini Müziksel İşitme Okuma ve Yazma Eğitimi ve Koro Eğitimi gibi derslerde de devamlı olarak kullanmak durumunda olan Güzel Sanatlar Liseleri öğrencileri için büyük önem taşıdığı; mutasyon döneminde ses sisteminde meydana gelen değişimlerden olumsuz şekilde etkilenmemek için, sesi zorlamadan ve yumuşak fonasyon ile ses egzersizlerine ağırlık verilerek uygulamalara devam edilmesi gerektiği söylenebilir. Ses yapıları gelişirken, doğru ses üretme alışkanlığı kazanan öğrencilerin, bu kazanımlar ile ses sınırları içinde bulunan tonlarda eğitilmiş sesleriyle birlikte ses bütünlüğü oluşturabileceği; böylece mutasyon döneminin en zorlayıcı unsurlarından biri olan sesini kontrol edememe, konuşma ve şarkı söyleme esnasında sesini gerektiği gibi rahat kullanamama ve ses bütünlüğünde devamlılık sağlayamama durumunun ortadan kalkabileceği söylenebilir.

1.1. Problem Durumu

Bu bölümde araştırmanın problem durumunu oluşturan sorular, amaç, önem, problem cümlesi ve sınırlılıklar üzerinde durularak, araştırmada geçen bazı kavram ve araştırma yöntemlerine yer verilmiştir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu araştırma “Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde BSE derslerinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?” sorusuna cevap aramaya yönelik hazırlanan bir çalışmadır.

1.1.2. Alt Problemler

1. Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi genel amaçlarına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi öğretme sürecine ilişkin öğretmen görüşlerine göre karşılaşılan sorunlar nelerdir?
3. Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi değerlendirme sürecine ilişkin öğretmen görüşlerine göre karşılaşılan sorunlar nelerdir?
4. Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi alan öğrenci görüşlerine göre öğrenme sürecine ilişkin karşılaşılan sorunlar nelerdir?
5. Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi alan öğrencilerin Bireysel ses eğitimi dersinin müzikal birikimleri ve diğer derslerinin başarıları üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi alan öğrencilerin ders öğretmenlerinin başarıları üzerindeki etkisine ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Ege Bölgesinde bulunan Güzel Sanatlar Liselerinde verilen Bireysel ses eğitimi (BSE) derslerinin incelenmesidir. Bu genel amaç ışığında, ilgili eğitim kurumlarında verilen BSE derslerinin işleyiş ve etkinlik aşamalarının ortaya çıkarılması, ses eğitiminin hedefleri, hedef davranışları, öğretme-öğrenme durumları ve değerlendirme aşamalarında mevcut durumların belirlenerek, daha işlevsel ve etkin hale getirilmesi, öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda karşılaşılan sorunların tespit edilmesi ve bu süreçlerde meydana gelen problemlere ışık tutularak, çözüm önerileri getirilmesi amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Güzel Sanatlar Liselerinde yürütülmekte olan BSE derslerinde karşılaşılan sorunların ortaya konması ve bu sorunlara çözüm yolları üretilmesi açısından önem taşımaktadır. Bunun yanısıra bu alanda yapılan ilk araştırma olma niteliği taşıması ve bu konuda yapılacak yeni araştırmalara kaynak olması açısından da önem taşıdığı düşünülmektedir. Üniversitelerin müzik eğitimi bölümlerinin giriş sınavlarında da çok

büyük önem arz eden BSE dersinin, GSL öğrencileri tarafından iyi anlaşılabilmesi, algılanabilmesi ve uygulanabilmesi bu araştırmanın bir diğer önemini teşkil etmektedir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Bu araştırmada şu sayıtlara yer verilmiştir:

1. Yapılan araştırma yöntemi, araştırmanın amacına, konusuna ve problem çözümüne uygun olarak seçilmiştir.
2. Araştırma için belirlenen veri toplama araç ve teknikleri, araştırma için gerekli, geçerli ve güvenilir bilgilere ulaşılmasını sağlayabilecek niteliktedir.
3. Veriler, araştırmaya katılan ses eğitimcilerinin ve öğrencilerin gerçek duygu ve düşüncelerini yansıtmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Ege Bölgesinde yer alan Yedi İldeki (Aydın, Denizli, Muğla, İzmir, Manisa, Kütahya ve Uşak) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan ses eğitimi derslerini yürüten öğretmenler ve ses eğitimi dersini alan öğrenciler ile
2. Araştırma Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri ile
3. Araştırma yüksek lisans tez süresi ve araştırmacının maddi olanaklarıyla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Artikülasyon: Boğumlama. Ciğerlerden gelen havanın, ağız ve burundaki çeşitli nokta ve bölgelerde engellemeye uğrayarak ses olarak çıkması, telaffuz (<https://sozluk.tdk.gov.tr>).

Diksiyon: Söz söylerken, duygu ve düşünceleri doğru, üslubuna uygun olarak anlatmak için sesin uyumunu, söylenişini, sözcük hecelerinin uzunluğu, kısalığı ve vurguları bakımından doğruluğunu, jesti, mimiği, takınılacak tavırları yerinde ve güzel kullanma sanatı (Kartal, 2009, s.88).

Diyafram: Göğüs boşluğunu alttan kapatan ve bu boşluğu karın boşluğundan ayıran kas ve zarlardan yapılmış bölme (Töreyin, 2015, s.58).

Eğitim: Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye (<https://sozluk.tdk.gov.tr>).

Entonasyon: Doğru tonlama. Ses yüksekliğinin ve derecelerinin uyumlu denetimiyle tam sesi verebilme (<http://www.evinilyasoglu.com/p/muzik-terimleri-sozlugu.html>).

Fonasyon: Ses sistemindeki sağlıklı organ ve yapıların normal koşullardaki ortak ve uyumlu hareketleriyle ses oluşturma (Töreyin, 2021, s.143).

Mutasyon: Değişim; kız ve erkek çocukların hormonal gelişime bağlı olarak, ergenliğe giriş ile başlayan, anatomik ve fizyolojik değişimlerin sebep olduğu ses değişimi (Doğanyigit ve Özaydın, 2018, s.327).

Müzik: Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı (<https://sozluk.tdk.gov.tr/>).

Müzikalite: Ahenkli, uyumlu olma. Müzikle ilgili olma, müzikle yakınlığı bulunma, müziğe uygunluk (<https://www.turkcebilgi.com>).

Rejistr: Ses eğitiminde, ses bölgelerini anlatmak üzere kullanılan kelime (Töreyin, 2021,s.147).

Rezonans: Bir gövdede oluşan titreşimlerin diğer bir gövdede tınlayarak güç kazanması (Sabar, 2008, s.69).

Sanat: Bir duygunun, bir tasarımın, bir düşünce ya da güzelliğin biçimlendirilip anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü, bu yöntemlerle erişilen yaratıcılık (<http://www.edebiyatbilgileri.com/10/edebiyat-terimleri-sozlugu>.)

Ses: Kulağın duyabildiği titreşim, seda, ün; akciğerlerden gelen havanın ses yolunda oluşturduğu titreşim (<https://sozluk.tdk.gov.tr/>).

Şarkı: Kısa bir şiir üzerine kurulu, melodisi olan, anonim halk şarkıları tarzında veya besteleme sonucunda ortaya çıkan, insan sesi ya da koro için yazılmış sözlü yapıt (<http://www.evinilyasoglu.com/p/muzik-terimleri-sozlugu.html>).

1.7. Kısaltmalar

AGSL: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi

AKT: Aktaran

BSE: Bireysel Ses Eğitimi

GSL: Güzel Sanatlar Lisesi

GSSL: Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MİOY: Müziksel İşitme Okuma ve Yazma

TDK: Türk Dil Kurumu

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesine ve ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Güzel Sanatlar Liseleri Hakkında

Güzel sanatlar ve spor liseleri, Anadolu lisesi statüsünde olup güzel sanatlar ve spor eğitimi alanında yatılı, gündüzlü ve karma olarak ilköğretim üzerine 4 yıl eğitim ve öğretim yapılan okullardır. Bu okullar, öncelikle güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır. İlk kez 1989-1990 eğitim-öğretim yılında açılan güzel sanatlar liseleri, ortaöğretimin genel amaçlarının yanı sıra, öğrencilere güzel sanatlarla ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırmayı ve güzel sanatlar alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi amaçlamaktadır. Güzel sanatlar liselerinde; Görsel Sanatlar alanının yanı sıra Müzik, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği alanları bulunmakta olup bir şubeye alınacak öğrenci sayısı 30'ı geçemez. 2016-2017 eğitim-öğretim yılında güzel sanatlar lisesi sayısı 79'a ulaşmıştır (MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2017, s.16).

Anadolu güzel sanatlar liseleri, ülkemiz insanlarının çağdaş yüzünün ortaya çıkarılmasında, yeteneklerinin eğitilmesinde, ülke kültürünün ve sanat eğitiminin zenginleştirilmesinde görev alan önemli sanat kurumlarımızdır. AGSL' de öğrenciler, sanat eğitimiyle yeni bir kimlik kazanmakta, sanat adına, ülkemizde ve dünyada yepyeni soluklar olma yolunda eğitilmektedir (Öztürk, 2003, s.2).

Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri, mesleki müzik eğitimi verilen kurumların öğrenci altyapılarının oluşturulmasında önemli bir öğrenci profili olarak karşımıza çıkmaktadır. Uçan; AGSL (Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri) müzik bölümü mezunlarının, müzik yükseköğretim kurumları olarak; Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümleri, Güzel Sanatlar Fakülteleri Müzik Bilimleri Bölümleri ve Devlet Konservatuvarı Müzik Sanatları, Müzik Bilimleri ve Müzik Teknolojileri Bölümleri olmak üzere her biri diğerinden farklı amaçlara yönelik lisans programlarına girebildiklerini belirtmektedir (Uçan'dan aktaran Aksu, 2014, s.90).

2008/81' ile Güzel Sanatlar Liseleri, Spor Liseleri ile birleştirilmiş ve ismi Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Olarak değiştirilmiştir (M.E.B, 2008). Milli Eğitim Bakanlığı, Resmi Gazetenin 16.06.2009 Tarih ve 27260 Sayılı yayınıyla, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin yönetmeliğini yayınlamak, bu okulun kuruluş ve amacını aşağıdaki şekilde yeniden oluşturmuştur:

Kuruluş: Madde 5-(1)

Güzel Sanatlar Ve Spor Liseleri, Anadolu Lisesi statüsünde olup güzel sanatlar ve spor eğitimi alanında yatılı, gündüzlü ve karma olarak ilköğretim üzerine 4 yıl eğitim ve öğretim yapılan okullardır. Bu okullar, öncelikle güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır.

Okulun Amacı: Madde 6-(1)

Öğrencilerin Türk Millî Eğitiminin genel ve özel amaçları yanı sıra güzel sanatlar ve spor alanlarında;

- İlgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda güzel sanatlar ve spor eğitimi ile ilgili temel bilgi ve beceriler kazanmalarına yönelik eğitim-öğretim görmelerini ve alanlarında başarılı bireyler olarak yetişmelerini,
- Güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını,
- Türk sanat, kültür ve sporuna katkıda bulunan ve başarıyla temsil eden bireyler olarak yetişmelerini,
- İş birliği içinde çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazanarak takım ruhu ile hareket etmelerini,
- Alanlarıyla ilgili araştırma yaparak yorum ve uygulama yetkinliğine ulaşabilmelerini,

e) Millî ve milletlerarası sanatsal ve sportif faaliyetleri takip ederek bilgi ve kültürlerini geliştirmelerini,

f) Spor disiplini ve centilmenliği ile sanatçı duyarlığını benimseyen bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır (Resmi Gazete, 2009).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 04.12.2008 tarih ve 1608 sayılı "Ortaöğretimde Okul Çeşitliliğın Azaltılması Genelgesi 2008/81" ile Güzel Sanatlar Liseleri, Spor Liseleri ile birleştirilmiş ve ismi Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Olarak değiştirilmiştir (www.mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/745.pdf). 28.10.2016 tarih ve 29871 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik kapsamında kullanılmakta olan son AGSL yönetmeliğı olan 16/6/2009 tarihli ve 27260 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Yönetmeliğı yürürlükten kaldırılmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğı, 2016).

Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin ismindeki 'Anadolu' ibaresi; Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 06.05.2010 tarih ve 3669 sayılı Genel Liselerin Anadolu Liselerine Dönüştürülmesi konulu genelgesini takiben kullanılmamaya başlanmıştır" (M.E.B, 2010/30). "Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün; Program amaçlarının ve beklentilerinin farklı olduğu ifade edilen, 18. Millî Eğitim Şura Kararları arasında da yer verilen güzel sanatlar ve spor lisesinin iki ayrı okul türü olarak yeniden belirlenmesine yönelik politika değışikliğı konusunda gerekli değerlendirmeler yapılarak 14/06/2013 tarihli ve 1380223 sayılı Makam Onayı ile Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri; 'Spor Lisesi' ve 'Güzel Sanatlar Lisesi' olmak üzere iki ayrı okul türüne dönüştürülmüştür (<http://ogm.meb.gov.tr/ogmebulten3.pdf>).

1990 yılından 2016'ya kadar belirli aralıklar ile gerek isimlerinde gerekse programda yer alma durumlarında değışiklikler olan Güzel Sanatlar Liselerinde, kuruluşundan günümüze toplamda 14 ders çizelgesi uygulamış olup çizelgeler, Talim Terbiye Kurulu kararları ile yayınlanmış ve uygulanmıştır. Çizelgelerin yayınlanma yılları sırasıyla, 1989, 1990, 1991, 1992, 1995, 1996, 2005, 2006, 2007, 2009, 2010, 2013, 2014 ve 2016'dır. Programdaki ilk büyük değışiklik 2005 yılında yapılmıştır. Birden fazla yeni ders programa eklenmiş ve mevcut derslerden bazıları ikiye ayrılmış ve programa, "Müziğe Giriş, Müzik Biçimleri, Batı Müziği Tarihi, Geleneksel Türk Müziği Tarihi, Dijital Müzik, gibi derslerin yanı sıra "Bireysel Ses Eğitimi" dersleri eklenmiştir. Ortak alan dersleri içinde yer alan BSE dersi 2016 yılından itibaren 12.sınıf programından çıkarılarak; 10.sınıf ders programına eklenmiştir.

2.1.2. Güzel Sanatlar Liselerinde Bireysel Ses Eğitimi

Güzel Sanatlar Liselerinde eğitim gören öğrencilerin almış oldukları Bireysel ses eğitimi temel ses eğitimi kapsamında yer almaktadır. Bireysel ses eğitimi; ses eğitimi verilecek olan öğrencinin sesine ait bireysel özellikleri ve sesini kullanacağı alan dikkate alınarak kazandırılmak istenen davranışlar doğrultusunda yapılan çalışmaları içeren bir süreçtir. Bu süreçte soluk alma, solunumu denetleme, sesi üretme ve geliştirme, damak, dil, dişler ve dudakların etkin kullanımı sonucu açık, anlaşılır bir konuşma ve seslendirilmek istenen eserlere özgü müziksel duyarlılığı geliştirmeye yönelik davranışların kazandırılması hedeflenmektedir. Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı, temel ses eğitiminin amacı doğrultusunda Türkçeyi doğru kullanma, solunum tekniklerini uygulama, sesini tanıma, doğru ve etkili kullanma, ait olduğu türün özelliklerine uygun olarak halk türkülerini, Türk sanat müziği eserlerini, marşları, Türk ve dünya müziklerinden çeşitli eserlerin seslendirilmesini kapsamaktadır. Güzel Sanatlar Liseleri'nde öğrenim gören öğrencilerin ergenlik döneminde buldukları ve seslerinin değışim sürecinde olduğu unutulmamalıdır. Bu dönemde yapılan tüm ses eğitimi uygulamalarında bu değışim süreci her daim göz önünde bulundurulmalı ve bu doğrultuda

doğru ve sağlıklı ses üretme, güzel ve etkili konuşma, şarkı söyleme, sesini doğru kullanma ve koruma alışkanlığının kazandırılması amaçlanmalıdır (MEB, 2016, Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı, s.4).

Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2.maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitimin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır. Bu programla öğrencilerin;

1. Konuşurken ve şarkı söylerken sesini doğru ve etkili kullanmaya ilişkin temel davranışları
- 2.Ses sistemini oluşturan organ ve bölgeleri uyumlu kullanmaları,
- 3.Sağlıklı ses üreterek doğru, güzel ve etkili konuşmalarını ve şarkı söylemeleri,
- 4.Ses bozukluğuna sebep olan etkenleri tanıyarak ses sağlığını koruma becerisi geliştirmeleri,
- 5.Düzelelerine uygun eserleri müzikal duyarlılıkla seslendirmeleri,
- 6.Türk ve dünya müziği eserlerinden bir dağarcık oluşturmaları,
- 7.Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk bilinci geliştirmeleri,
- 8.Ülkemizi ulusal ve uluslararası müzik etkinliklerinde temsil etmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2016, s.5).

2.1.3. Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın Öğrencilere Kazandırmayı Hedeflediği Beceriler

MEB (2016), Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı ile öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler aşağıda sunulmuştur:

1. Ses sistemini oluşturan organ ve bölgeleri uyumlu kullanma
2. Konuşmada sesi doğru, güzel ve etkili kullanma
3. Şarkı söylemede sesi doğru, güzel ve etkili kullanma
4. Register geçişleri yapma
5. Ses sağlığını koruma becerisi
6. İcra (yorumlama)
7. Analitik düşünme
8. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma
9. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma
10. İletişim
11. İş birliği
12. Araştırma (MEB, 2016, s.6).

2.1.4. Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın Öğrenme-Öğretme Yaklaşımı

MEB (2016), Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın öğrenme-öğretme yaklaşımı aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı, öğrenmeyi bireye özgü fakat sosyal çevreden etkilenen ve kısmen de olsa farklı bireyler arasında benzer anlam yapılanmaları oluşturabilen bir süreç olarak kabul eder. Bu temel yaklaşım doğrultusunda, öğrencinin somut materyallerle doğrudan ilişki ve etkileşimini sağlayacak şekilde zenginleştirilmiş bir ortamda öğrenme ve öğretme etkinliklerinin öğretmen tarafından organize edilip yönetilmesi esastır.

Öğretmen, öğrencinin bilgiyi anlamasını sağlamak için daha önce öğrendikleriyle yeni bilgilerini birleştirilmesine yardım etmelidir. Öğrenciler konunun temel yapısını (kavramları, ilkeleri) tümevarım yoluyla keşfederler. Bu amaçla öğretmen öğrencilere çok fazla örnek sunmalıdır. Öğrenci bu özel örneklerdeki benzerlik ve farklılıkları gözleyerek, inceleyerek genel yapıyı keşfetmelidir. Öğrencilerin temel yapıları keşfedebilmeleri için öğrenme sürecine aktif katılmaları gerekir. Öğrenciyi harekete geçiren en önemli güdü merak, başarılı olma ve birlikte çalışmadır. Bu bakımdan öğretmen öğrencinin anlama, keşfetme merakını giderme isteği yönlendirmeli ve teşvik etmelidir. Öğrenciler kendilerinin başarılı ve yeterli oldukları alanlara daha çok ilgi duyarlar. O nedenle sınıfta öğrencilerin başarıma güdüsü doyurulmalıdır. Öğretmen, öğrencinin kendi kendini denetleyebilecek ve dıştan etki olmadan içten gelen bir istekle öğrenmeyi pekiştirmesini sağlamalıdır. Öğrencilerin, bir problemi kendi başlarına çözmeleri, yeni bir bilgiyi kendi kendilerine bulmaları birer pekiştirici rolü oynar.

Sınıf ortamı, öğrencileri öğrenmeye motive etmek ve öğrencilerin konuya ilgisini çekmek için öğrenmeye uygun olarak düzenlenmelidir. Konular öncelikle basitten zora, genelden özele doğru ünitelendirildiği için öğrenmeler; birbiri üzerine sarmal öğrenme şeklinde pekişerek gerçekleşecektir. Bunların gerçekleşmesi sürecinde öğretmen; öğrencilerin bilgi, beceri, yetenek ve isteklerin göz önünde bulundurarak yönlendirip rehberlik yapmalıdır. Öğrencileri ünitelerin hedefleri doğrultusunda eğitmeye çalışırken aynı zamanda araştırmaya ve tartışmaya da yönlendirmelidir. Bunun için ders dışı etkinlikler olarak öğrencilerin gözlem yapma, araştırma ve konser gibi etkinlikler yoluyla öğrendiklerini pekiştirmeleri yoluna gidilmesi de öğrenme-öğretme sürecinde öğrenme güçlük ve eksikliklerini tespit edici çalışmalar yapılmalı ve bunlar bir sonraki konuya geçmeden önce tamamlanmalıdır.

Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı öğrenciyi merkeze alan, kavramsal anlamayı ve problem çözmeyi önemseyen bir bakış açısı ortaya koymakla birlikte, özel bir öğretim yöntemi veya yaklaşımını dikte etmemektedir (MEB, 2016, s.7).

2.1.5. Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın Ölçme Ve Değerlendirme Yaklaşımı

MEB (2016), Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın ölçme ve değerlendirme yaklaşımı aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

Müzik öğrenimi ve öğretimini geliştirmek, yıl boyunca öğrencinin gösterdiği müzik gelişimini kavramak için müzik öğreniminin değerlendirilmesi ve ölçme sonunda elde edilen verilerin analizi oldukça önemlidir. Değerlendirme; öğretim programında yer alan kazanımlarda belirtilen bilgi, beceri ve tutumlara öğrencilerin ne oranda ulaştıklarının tespit edilmesi ve tespit edilen eksik ya da yanlış öğrenmelerin giderilmesi için önlemler alınması açısından önemlidir. Çeşitli ve çok sayıda ölçme aracı kullanılarak sistematik olarak yapılan değerlendirme sonuçları, sadece not vermek için değil; öğrencilere performansları hakkında geri bildirim verme, öğrencileri gösterebilecekleri en üst performans seviyesine ulaştırmak için motive etme, öğretim etkinliklerinin ve öğretim programının etkililiğini belirleme amacıyla kullanılabilir.

Yapılan değerlendirme çalışmaları; öğretim programında belirtilen kazanım, hedef ve amaçlarla örtüşmelidir. Kullanılacak ölçme aracı ve değerlendirme yaklaşımı, ölçülmek istenen becerilere ve değerlendirme sonuçlarının hangi amaçla kullanılacağına bağlı olarak belirlenmelidir. Psikomotor ve duyuşsal alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde, dereceli puanlama anahtarı ya da derecelendirme ölçekleri şeklinde tasarlanmış gözlem formlarının yanı sıra öz ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Bilişsel ve psikomotor alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde ise bireysel ya da grup çalışması şeklinde tasarlanmış proje ve performans çalışmaları kullanılabilir.

Değerlendirme sonrasında performansları hakkında verilen yapıcı geri bildirimler; öğrencilerin neyin önemli olduğunu, neyin öğretilmeye çalışıldığını ve hangi alanda gelişmek için çaba sarf etmeleri gerektiğini kavramalarını sağlayacaktır (MEB, 2016, s.8).

2.1.6. Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanmasına İlişkin Açıklamalar

MEB (2016), Ortaöğretim Genel Müdürlüğü Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı'nın uygulanmasına ilişkin açıklamalar aşağıdaki gibidir:

1. Programın uygulanması öğretmenin tercihleri, sınıf mevcudu ve sınıfın hazır bulunuşluk seviyesiyle ve burada sayamayacağımız daha pek çok faktörle yakından ilişkilidir. Bu nedenle, öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde sorumluluk öğretmene aittir.
2. Programda kazanımlar ve bunlara ilişkin açıklamalar bir bütün olarak ele alınmalıdır. Kazanımların açıklamalarında bazen sınırlamalar ve uygulamaya dönük ipuçları verilmiştir. Sınırlamalara uyulması beklenirken uygulamaya dönük ipuçlarının geliştirilerek kullanılması önerilmektedir.
3. Programdaki ünite ve kazanımların sıralanışı, işleniş sırası olarak düşünülmelidir.
4. Ders kitaplarında ünitelerin genel sıralamasında bir değişiklik yapmamak kaydıyla gerekli hâllerde bir kazanım başka bir ünite altında ele alınabilir.
5. Kazanımlar ders kitabında ele alınırken yazar gerek duyduğu durumlarda kazanımlarda olmadığı hâlde hatırlatma amacıyla bazı ön bilgilere yer verebilir.
6. Beceriler bu programın temel taşlarını oluşturmaktadır. Bu nedenle, kazanımlarda açıkça belirtilmemiş olsa dahi bu beceriler dikkate alınmalıdır. Bu bağlamda, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımına, problem çözme etkinliklerine, öğrencilerin iletişim, ilişkilendirme, akıl yürütme becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalara yer verilmelidir.
7. Program, bölge, okul ve öğrenci farkı gözetmeksizin 10. sınıflarda aynı içeriğin takibini önermektedir. Kazanımların programda belirtilmesi sırasında bireysel ve kültürel farklılıkların gözetilmesi mümkün olmamıştır. Ancak, programın uygulanması esnasında işlenecek konuların derinliği ve işlenişinde öğrenciler arasındaki bireysel ve kültürel farklılıklar dikkate alınmalıdır.
8. Müzik manevi, kültürel ve evrensel değerlerin sanat yoluyla aktarılmasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bakımdan öğrenme sürecinde programda yer alan üniteler ve kazanımlarla ilişkilendirilerek tabloda sunulan değerlere ilişkin çalışma ve etkinliklere yer verilmesi önemlidir. Etkinlik ve çalışmalar planlanırken örnek olarak verilmiş konu başlıklarından yararlanılabilir (MEB, 2016, s.9.)

2.2. İlgili Araştırmalar

Yiğit (2014), Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programının Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri İle İncelenmesi, adlı doktora tez çalışmasıyla, BSE derslerinin uygulama aşamasında yaşanan sorunları tespit ederek; ders saatlerinin yetersiz bulunduğu, BSE dersinin daha önceki dönemlerde de okutulması gerektiği, öğretim programında bulunan alana özgü becerilerin kazanımlarının yeteri kadar sağlanamadığı sonucuna ulaşmıştır.

Mustan (2010), Anadolu Güzel Sanatlar Ve Spor Liseleri Müzik Bölümü 12. Sınıf Öğrencilerinin Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Karşılaştıkları Zorluklar Üzerine Bir

Araştırma isimli yüksek lisans tezi ile İç Anadolu Bölgesi'ndeki Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri BSE derslerinde karşılaşılan zorlukları belirlemek amacıyla araştırma yapmış; elde edilen verilerin analizleri sonucunda BSE dersleri ile ilgili bazı sorunlar olduğunu belirlemiş, bu sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileri sunmuş ve özellikle BSE ders saatleri ile ilgili olarak öğrenci ve öğretmenlerin sıkıntı yaşadıklarını belirtmiştir.

Toptaş ve Sönmez (2015), *Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Doğru ve Etkili Konuşma Becerisine Etkisi* konulu araştırmalarıyla, BSE dersinin temel davranışlarından olan etkili ve doğru konuşma becerisinin, öğrenciye hangi yöntemlerle kazandırıldığını araştırmak ve ortaya çıkan sorunlara çözüm önerileri getirmek adına durum tespiti yapmışlardır. Her bölgeden seçilen GSL Bireysel ses eğitimi derslerine giren öğretmenlerle yapılan araştırmanın sonucunda, ders saatlerinin azlığı sebebiyle ders içi çalışmaların tam anlamı ile gerçekleşemediği; etkili ve doğru konuşma becerilerini kavratmada öğretmenin iyi rol-model olmasının gerekliliğini belirtmişlerdir.

Güzel Sanatlar Liseleri BSE derslerinde karşılaşılan sorunlar ile ilgili bir diğer araştırma da, İstanbullu ve Özçimen (2013), *GSSL Öğrencilerinin Bireysel Ses Eğitimi ve Koro Eğitimi Derslerinde Yaşadıkları Sorunların Ders Çizelgesi Açısından Değerlendirilmesi (Niğde Örneği)* dir. Araştırma, GSSL öğrencilerinin haftalık ders programı ile birlikte Bireysel Ses Eğitimi ve Koro Eğitimi derslerinin sınıflara göre dağılımı ve öğrencilerin ders saatlerinden kaynaklı sorunlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu, Niğde Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi müzik bölümü 9. ve 12. sınıf öğrencilerinin oluşturduğu araştırmanın sonucunda, Bireysel ses eğitimi ve Koro eğitimi dersi öğretmen ve öğrenci görüşlerinin tutarlı olduğu, ders saatlerinin yetersiz oluşunun hedef kazanımları gerçekleştirmeyi güçleştirdiği, BSE ve Koro eğitimi derslerinin, 9. sınıftan itibaren haftalık ders çizelgesinde yer almasının gerekli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tanrıöver ve Temiz (2010), *e-Journal of New World Sciences Academy*' de yayınlanan; *Kuruluşundan Günümüze Güzel Sanatlar Ve Spor Liselerinde Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi* adlı araştırmalarında MEB tarafından oluşturulan ve uygulanan BSE öğretim programlarının ses eğitimi açısından önemi, programın amaçları, temel yaklaşımı ve yapısı incelenerek, BSE dersi amaçlarına uygunluğu ile aralarındaki farklı ve ortak yönler açısından karşılaştırma yapılmıştır. Araştırma sonucu olarak; Milli Eğitim Bakanlığı BSE dersi öğretim programı kazanımlarının, amaca uygun olarak gerçekleştirildiğinde programın, Güzel Sanatlar ve

Spor Liseleri için uygun bir program olduğu; ses kalitesinin korunması, Koro ile Müziksel İşitme Okuma ve Yazma gibi ses kullanımını gerektiren derslerde de verimin arttırılması bakımından BSE dersinin önemli olduğu vurgulanmıştır.

Üzeren (2008) , Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel ses eğitimi derslerine yönelik öğrenci görüşlerini belirli boyutlarıyla inceleyip, elde edilen verilerle derslerin işlenişinde karşılaşılabilecek sorunları ortaya koymak, ayrıca dersin amacına ulaşabilmesi için görüş ve önerilerle katkıda bulunmak amacıyla araştırmalarda bulunmuş ve Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi adlı yüksek lisans tezini hazırlamıştır. Araştırmanın sonucunda BSE dersini alan Güzel Sanatlar Lisesi son sınıf öğrencilerinin bu derse ilişkin görüşleri, derste karşılaşılan güçlükler, repertuvar seçimine yönelik görüş ve öneriler ortaya konmuştur. Araştırma; A.G.S.L. Müzik Bölümleri içerisinde Aydın Yüksel Yalova Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümü ile 2007-2008 eğitim-öğretim yılında BSE dersini alan son sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir.

Karlı (2019), Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Öğrencilerinin Bireysel Ses Eğitimi Dersi Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi konulu yüksek lisans tez çalışmasıyla; Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan Rize, Trabzon, Giresun ve Ordu Güzel Sanatlar Liselerinin Müzik Bölümlerinde BSE dersi alan 10. ve 12. sınıf öğrencileri üzerinde araştırma yapmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin BSE dersine yönelik motivasyon düzeyleri orta seviyede bulunmuştur. Ayrıca araştırmaya katılım sağlayan öğrencilerin, derse yönelik motivasyon puanlarıyla, ses eğitimine ayrılan haftalık zaman dilimi ve derse çalışmaya motive eden değişkenlere göre anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Kovacic (2005); Voice Education In Teacher Training: An Investigation Into The Knowledge About The Voice And Voice Care In Teacher-Training Students (Öğretmen Eğitiminde Ses Eğitimi: Öğretmen Olarak Yetiştirilen Öğrencilerde Ses ve Ses Bakımı İle İlgili Bilgilerin Araştırılması) adlı makalesiyle, öğretmenlik eğitimi alan öğrencilerin ses eğitimi ve ses bakımı üzerine araştırma yapmış; bu öğrencilerin diğer mesleki eğitim alan öğrencilerden ses konusunda ileri düzeyde bilgiye sahip olduğunu tespit etmiş; ayrıca okullarda öğrenme sürecini iyileştirmek ve böylesi zorlu bir meslekte ses dayanıklılığını ve becerisini artırmak için, öğrencileri öğretmenlik mesleklerine hazırlayan çalışmaların müfredatında, ses hasarlarını önleyici ses programlarına ihtiyaç olduğunu ortaya koymuştur.

Murry ve Rosen (2000), *Vocal Education For The Professional Voice User And Singer (Profesyonel Ses Kullanıcısı Ve Şarkıcı İçin Vokal Eğitimi)* adlı makalelerinde, profesyonel ses kullanıcısı ve şarkıcılar için düzenli bir vokal eğitim programının önemini açıklamış; vokal eğitimin temel unsurlarından olan vokal hijyeni ile iyi bir ses üretimi için egzersiz ve vokal alıştırmaların gerekliliğine değinmişlerdir.

Weiss (1868), *Allgemeine Stimmbildungslehre Für Gesang Und Rede Mit Anatomisch Physiologischer Begründung Dargestellt Von (Anatomik Fizyolojik Gereçeklerle Vokal Ve Konuşma İçin Genel Ses Eğitimi Teorisi)* adlı ses eğitimi kitabında; şarkı söyleme ve etkili konuşma için genel ses eğitimi hakkında bilgiler verirken; bilimsel gerçeklerle insan ses yetisinin altında yatan bedensel işlevlerin kavranması ve uygulamalar için rehber bilgilere; sese güç ve dayanıklılık kazandırarak doğru şarkı söyleme teknikleri ve aynı zamanda da ses sağlığını korumanın gerekliliklerine değinmektedir.

Hauser (1866), *Gesanglehre Für Lehrende Und Lernende Von (Öğretmen ve Öğrenciler İçin Şarkı Söyleme Öğretisi)* adlı ses eğitimi kitabında mutasyon dönemi, iyi bir sesin nitelikleri, ses hâkimiyeti, ses registerleri ve doğru nefesin önemi gibi ses eğitimi kavramlarına geniş açıklamalar getirmiş ve ses eğitiminin temel kavramları ile doğru bir eğitimin gerekliliklerini açıklamalar, eser ve egzersiz örneklemeleriyle derinden ele almıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, literatür taraması, veri toplama araçlarının hazırlanması, geliştirilmesi ve uygulanması, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin açıklayıcı bilgiler verilmektedir.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmanın yürütülmesinde Güzel Sanatlar Liseleri BSE derslerinde karşılaşılan sorunlara ilişkin var olan durumların ortaya çıkarılmasına yönelik nitel çerçevede durum çalışması kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi ve konu ile ilgili öğrenci görüşlerinin belirlenmesi için nicel çerçevede tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı GSL’de görev yapan BSE öğretmenlerinin ve dersi alan öğrencilerin, karşılaştıkları sorunların belirlenmesine yönelik durum tespiti yapılmaktadır. Durum Tespiti öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin alınmasıyla geliştirilen anketle yapılmıştır. Bu nedenle araştırma betimsel nitelik taşımaktadır.

Durum çalışması ağırlıklı olarak nitel araştırma yöntemlerinin sahip olduğu özellikleri taşıyan bir yöntemdir. 1980’li yıllardan itibaren eğitim araştırmalarında yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmış olan bu yöntem, araştırılan konunun bir yönünün derinlemesine incelenmesine imkân tanır ve bazı genel teorileri aydınlatma amacı vardır (Merriam, 1998; Yıldırım ve Şimşek, 2011; Çepni, 2012’den akt. Metin, 2014, s.264).

Durum Çalışması, bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım olarak görülmektedir. McMillan (2000), durum çalışmalarını bir ya da daha fazla olayın, ortamın, programın sosyal grubun ya da diğer birbirine bağlı sistemlerin derinlemesine incelendiği yöntem olarak tanımlanmaktadır. Yazara göre durum çalışmaları bir varlığın mekâna ve zamana bağlı tanımlandığı ve özelleştirildiği araştırmadır. Durum çalışması, örnek olay çalışması olarak da bilinir (akt. Büyüköztürk, Akgün, Çakmak, Karadeniz, Demirel, 2017, s.23).

Genel olarak özetlemek gerekirse durum çalışması yöntemi, araştırılan bir konunun derinlemesine incelenmesine fırsat veren, bazı genel teorileri aydınlatma amacı güden, hem nicel hem nitel verilerin kullanılmasına imkân tanıyan, çalışmanın odağında ne, nasıl ve niçin soruları olduğunda tercih edilen bir yöntemdir. Bu araştırma yöntemi birden çok veri toplama aracının bir arada kullanılmasını, mevcut alanyazının iyi bir şekilde taranmasını, araştırılacak durumun derinlemesine incelenebilmesi için katılımcı sayısının az olmasını gerektirir. Bunun yanında durum çalışması yöntemi oldukça kapsamlıdır ve konuları değişkenlik gösterir. Bu yöntemde araştırılan olay veya durum kendi doğal kapsamında yer ve zamanla sınırlı olarak araştırılmaktadır (Metin, 2014, s.282).

Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, hem sabit seçenekli cevaplamayı hem de ilgili alanda derinlemesine gidebilmeyi birleştirir. Analizlerin kolaylığı, görüşülene kendini ifade etme imkânı, gerektiğinde derinlemesine bilgi sağlama gibi avantajları ve kontrolün kaybedilmesi, önemsiz konularda fazla zaman harcanması, görüşme yapılanlara belli standartlarda yaklaşmadığından güvenilirliğin azalması gibi de dezavantajları bulunur (Büyüköztürk ve diğ. 2017, s.158-159).

Bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için, verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalara tarama (survey) araştırması denir. Tarama araştırmasının önemli bir avantajı, oldukça çok bireyden oluşan örneklemden elde edilen birçok bilgiyi bize sunmasıdır (Büyüköztürk ve diğ. 2017, s.15).

Bu araştırma kapsamında, öğretmen ve öğrencilerin Bireysel ses eğitiminde karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla aşağıdaki esaslar gerçekleştirilmiştir:

1. Konuyla ilgili yurt içi yurt dışı literatürler (tez, makale, bildiri, kitap, bilimsel araştırma, internet vb.) incelendi.
2. Bu inceleme sonucunda probleme uygun veri toplama araçları belirlendi.
3. Probleme ilişkin verilerin elde edilebilmesi için uygulanacak yarı yapılandırılmış görüşme formu ve anketlerin taslakları oluşturuldu.
4. Görüşme formu ve anketlerin geçerlilik ve güvenilirliğinin sağlanması için bu alanda beş uzman eğitimciyle görüşüldü ve bu görüşmeler doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formu ve anket formları düzenlendi.
5. Araştırmanın evren ve örnekleme belirlendi.
6. Veri toplama aracının yapı geçerliliğinin sağlanabilmesi için örneklem dışında belirlenen öğrenci ve öğretim elemanlarına ön uygulama yapıldı.
7. Ön uygulama sonuçları uzman eşliğinde değerlendirildi ve gerekli düzenlemeler yapıldı.
8. Konuyla ilgili Güzel Sanatlar Liseleri Bireysel ses eğitimi derslerini yürütmekte olan öğretmenlerle görüşüldü.
9. Araştırma kapsamında belirlenen örnekleme yer alan Güzel Sanatlar Liselerinde anket ve görüşmeler gerçekleştirildi.
10. Elde edilen veriler yazılı ortama aktarılarak, düzenlendi.
11. Veriler, nitel ve nicel araştırma teknikleriyle çözümlenerek, düzenlendi ve yorumlandı.
12. Araştırma raporlaştırıldı.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2019-2020 Eğitim-Öğretim Yılında Ege Bölgesindeki Güzel Sanatlar Liselerinin Müzik bölümlerinde öğrenim görmekte olan 10.sınıf öğrencileri ve “Bireysel Ses Eğitimi” Derslerini yürüten öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Aydın, Denizli, Muğla, İzmir, Manisa, Kütahya ve Uşak Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde görev alan ve “Bireysel Ses Eğitimi” derslerini yürüten öğretmenler ile 10.sınıfta bulunan öğrenciler oluşturmaktadır.

Görüşmelerin ve anketlerin uygulanmasında Ege bölgesindeki Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersini yürüten öğretmenler ve bu öğretmenlerin bağlı oldukları okullar seçilmiştir. Ayrıca araştırmanın yöntemlerinden birisi olan “Görüşme” yönteminin zorlukları ve öğretmenlere ulaşılabilirlik durumları da göz önünde bulundurulmuştur.

Tablo 3.1. Örneklemeye Giren Öğrencilerin Okullarına Göre Dağılımları

Güzel Sanatlar Liseleri	F	%
Denizli Hakkı DEREKÖYLÜ G.S. L.	36	21,3
Muğla G.S. L.	14	8,3
İzmir Işıl Saygın G.S. L.	26	15,4
Aydın Yüksel YALOVA G.S. L.	26	15,4
Manisa G.S. L.	30	17,8
Kütahya Ahmet YAKUPOĞLU G.S. L.	22	13,0
Uşak Besim ATALAY G.S. L.	15	8,9
Toplam	169	100,0

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi ankete katılan öğrencilerin okullara göre dağılımı %21,3 ile Denizli, %17,8 ile Manisa, %15,4 ile Aydın ve yine %15,4 ile İzmir, %13,0 ile Kütahya, %8,9 ile Uşak ve %8,3 ile Muğla şeklindedir. Tabloya göre en yüksek katılım Denizli’den sağlanmıştır.

Tablo 3.2. Örneklemeye Giren Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Cinsiyet	F	%
Kız	94	55,6
Erkek	75	44,4
Toplam	169	100,0

Tablo 3.2’de görüldüğü gibi öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımında çoğunluğu %55,6 oranında kız öğrenciler oluşturmaktadır. Erkek öğrencilerin ise %44,4 ile kız öğrencilerden azınlıkta kaldığı görülmektedir.

Tablo 3.3. *Örnekleme Giren Öğrencilerin Yaşa Göre Dağılımları*

Yaş	F	%
15	36	21,3
16	108	63,9
17	21	12,4
18	4	2,4
Toplam	169	100,0

Tablo 3.3’de görüldüğü gibi öğrencilerin yaşa göre dağılımında çoğunluğu %63,9 oranında 16 yaş gurubundaki öğrenciler oluşturmaktadır. 15, 17 ve 18 yaş aralığındaki öğrencilerin ise azınlıkta kaldığı görülmektedir.

Tablo 3.4. *Örnekleme Giren Öğrencilerin Bireysel Çalgılarına Göre Dağılımları*

Bireysel Çalgı	F	%
Yan Flüt	18	10,7
Keman	60	35,5
Viyola	23	13,6
Viyolonsel	25	14,8
Bağlama	22	13,0
Gitar	17	10,1
Ud	3	1,8
Kanun	1	0,6
Toplam	169	100,0

Tablo 3.4’de görüldüğü gibi öğrencilerin bireysel çalgılarına göre dağılımında çoğunluğu %35,5 oranında bireysel çalgısı Keman olan öğrenciler oluşturmaktadır. %14,8’lik dilimi Viyolonsel, %13,6’lık dilimi Viyola, %13,0’lük dilimi Bağlama, %10,7’yi Yan Flüt ve %10,1’ini Gitar oluştururken, Ud ve Kanun öğrencilerinin oldukça azınlıkta kaldıkları görülmektedir.

Tablo 3.5. *Örnekleme Giren Öğrencilerin Önceden Ses Eğitimi Alma Durumuna Göre Dağılımları*

Ses Eğitimi Alma	F	%
Evet	67	39,6
Hayır	102	60,4
Toplam	169	100,0

Tablo 3.5’de görüldüğü gibi öğrencilerin %60,4’ ünün Güzel Sanatlar Liselerine girmeden önce ses eğitimi almadığı, %39,6’sının ise ses eğitimi almış olduğu görülmektedir.

Tablo 3.6. *Örnekleme Giren Öğretmenlerin Görev Yaptığı Liselere Göre Dağılımı*

Güzel Sanatlar Liseleri	F	%
Denizli Hakkı DEREKÖYLÜ G.S. L.	1	11,1
Muğla G.S. L.	1	11,1
İzmir Işılay SAYGIN G.S. L.	1	11,1
Aydın Yüksel YALOVA G.S. L.	1	11,1
Manisa G.S. L.	2	22,2
Kütahya Ahmet YAKUPOĞLU G.S. L.	2	22,2
Uşak Besim ATALAY G.S. L.	1	11,1
Toplam	9	100,0

Tablo 3.6'ya göre BSE derslerini, Manisa, Aydın, Muğla, İzmir ve Uşak Güzel Sanatlar Liselerinde yalnızca 1'er öğretmen; Kütahya ve Denizli Güzel Sanatlar Liselerinde ise 2'ser öğretmen yürütmektedir.

Tablo 3.7. *Örnekleme Giren Öğretmenlerin Cinsiyete Göre Dağılımı*

Cinsiyet	F	%
Kadın	6	66,7
Erkek	3	33,3
Toplam	9	100,0

Tablo 3.7'ye göre öğretmenlerin 6'sının kadın; 3'nün ise erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 3.8. *Örnekleme Giren Öğretmenlerin Yaşa Göre Dağılımı*

Yaş	F	%
35-39	3	33,3
40-44	2	22,2
45-49	3	33,3
50 ve üzeri	1	11,1
Toplam	9	100,0

Tablo 3.8'e göre BSE derslerini yürüten öğretmenlerin 3'ünün 35-39 yaş aralığında; 2'sinin 40-45 yaş aralığında; yine 3'ünün 45-49 yaş aralığında ve sadece 1'inin 50 ve üstü yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 3.9. *Örnekleme Giren Öğretmenlerin Çalıştığı Yıla Göre Dağılımı*

Çalışılan Yıl	F	%
1-5	1	11,1
6-10	1	11,1
11-15	4	44,4
15 ve üzeri	3	33,3
Toplam	9	100,0

Tablo 3.9'a göre BSE derslerini yürüten öğretmenlerin 1'i 1-5 yıl; yine 1'i 6-10; 4'ü 11-15 yıl ve 3'ü, 15 yıl ve üzeri çalışmaktadır.

Tablo 3.10. Örneklemeye Giren Öğretmenlerin Branşlara Göre Dağılımı

Öğretmen Branşları	F	%
Şan	5	55,6
Koro Eğitimi	1	11,1
Piyano	1	11,1
Keman	1	11,1
Diğer	1	11,1
Toplam	9	100,0

Tablo 3.10'da görüldüğü gibi, BSE derslerini yürütmekte olan öğretmenlerin 5'inin branşını Şan; geri kalanların ise Koro eğitimi, Piyano, Keman vd. oluşturmaktadır.

Tablo 3.11. Örneklemeye Giren Öğretmenlerin Lisansüstü Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Lisansüstü Eğitim	F	%
Var	3	33,3
Yok	6	66,7
Toplam	9	100,0

Tablo 3.11'e göre öğretmenlerin 3'ü Lisansüstü eğitime sahip iken; 6'sının Lisansüstü eğitimi bulunmamaktadır.

Tablo 3.12. Örneklemeye Giren Öğretmenlerin Yürüttükleri Ders Sayısına Göre Dağılımı

Ders Sayısı	F	%
1-4	2	22,2
5-9	3	22,2
10-14	2	33,3
15 ve üzeri	2	22,2
Toplam	9	100,0

Tablo 3.12'ye göre öğretmenlerin 2'si 1 ila 4 arası; 3'ü 5 ila 9 arası; 2'si 10 ila 14 arası ve yine 2'si 15 ve üzeri sayıda ders yürütmektedir.

Tablo 3.13. *Örnekleme Giren Öğretmenlerin BSE Dersini İşledikleri Öğrenci Sayısına Göre Dağılımı*

Öğr. Sayısı	F	%
2	3	44,4
5 ve üzeri	6	55,6
Toplam	9	100,0

Tablo 3.13' e göre bir saatlik BSE dersinde; öğretmenlerin 3'ü, 2 öğrenci ile 6'sı ise 5 ve üzeri öğrenci ile ders işlemektedir.

3.3 Veri Toplama Araçları (Teknikleri)

Veriler, durum saptamaya yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış ve öğrencilere anket, öğretmenlere ise yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi uygulanarak elde edilmiştir.

Öğretmenlere uygulanacak görüşme soruları ile öğrencilere uygulanacak anket sorularının hazırlanmasında alan uzmanı beş öğretim üyesinin görüşlerine başvurulmuş, bu görüşler doğrultusunda sorulara yön verilmiştir.

Araştırmada yazılı kaynakların taranması ve incelenmesinde, kütüphanelerden ve internetten faydalanılmıştır. Veri toplamak için geliştirilen anketin uygulanmasıyla da, öğrencilerin görüş ve düşünceleri; yapılan görüşmelerle de öğretmenlerin görüş ve düşünceleri alınmıştır.

Öğretmenler için hazırlanan görüşme formunda yer alan 21 sorunun 18 tanesi açık uçlu olup, geriye kalan 5 tanesi kişisel bilgileriyle ilgili sorulardır.

Öğrenci anket formunda, kişisel bilgiler bölümünde 5; Bireysel ses eğitimi dersine ilişkin bölümde 20 olmak üzere toplam 25 soru bulunmaktadır.

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü BSE derslerinde geçmişten günümüze karşılaşılan sorunların betimlenmesi için kaynak taramasıyla elde edilen veriler araştırmanın giriş kısmını oluşturmaktadır.

2018 yılı yeni öğretim programı 10.sınıf öğrencilerine anket formu; dersleri yürütmekte olan öğretim elemanlarına ise yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır.

Görüşmeler, araştırmacının maddi imkânları ve diğer etkenler ile 2019-2020 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminde başlayan pandemi süreci de göz önünde bulundurularak yüz yüze ve internet aracılığı ile yapılmıştır. Örneklem grubunda yer alan Güzel Sanatlar Liselerinin Müzik Bölümlerinde 2019-2020 öğretim yılı güz ve bahar yarıyıllarında Bireysel ses eğitimi derslerini alan 10.sınıf öğrencilerine anket uygulanmıştır. Ayrıca BSE derslerini yürüten öğretim elemanlarının görüş ve önerileri de veri olarak araştırmada yer almıştır.

3.5. Veri Analizi

Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan Bireysel ses eğitimi öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmasından ve öğrencilere anket uygulanarak verilerin elde edilmesinin ardından Bireysel ses eğitimi dersine ilişkin karşılaştıkları sorunlar ortaya konarak, anket sonucu toplanan tüm veriler, frekans (F) ve yüzde (%) dağılım tablosu şeklinde sayısal verilere dönüştürülmüştür. Elde edilen bulgular önce çizelgeler halinde verilmiştir ve her çizelgede açıklamalarla gerekli yorumlar yapılmıştır. Verilerin analizi için IBM SPSS Statistics Version 22,0 paket programı kullanılmış, elde edilen verilerin istatistiksel analizinde, karşılaştırmalı araştırma veri çözümleme tekniklerinden yararlanılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlere kodlar verilmiş, G.1, G.2... biçiminde kodlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine yönelik verilerin çözümlenmesi sonucu oluşturulan temalar yer almaktadır. Araştırma bulguları, alt problemlerin sırasına göre düzenlenerek yazılmıştır. Bulgular tablo şeklinde verilmiş ve sözel olarak açıklanmıştır. Her bir alt problem tablolardan önce belirtilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi, “BSE dersi genel amaçlarına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Tablo 4.1. de öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Genel Amaçları Sizce Nelerdir? Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	n
Nefes ve sesi doğru kullanabilme	5
Sesin gelişimini sağlayabilme	1
Doğru şarkı söyleme becerisi kazandırabilme	2
Öğrencilere müzikalite kazandırabilme	2
Ulusal ve uluslararası repertuar kazandırabilme	1

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin Bireysel ses eğitimi dersinin genel amaçlarına ilişkin görüşleri temalar halinde sunulmaktadır. Öğretmenler dersin amaçlarına ilişkin görüşlerinde birden çok temayı tercih etmişlerdir. Buna göre; görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin yarıdan fazlası dersin amaçlarını öğrencilerin nefes ve seslerini doğru kullanmayı öğrenmeleri yönünde belirtmişlerdir ($n=5$). Bunun yanında öğretmenler dersin amaçları doğrultusunda, doğru şarkı söyleme becerisi kazandırma ($n=2$), öğrencilere müzikalite kazandırma ($n=2$), ulusal ve uluslararası repertuar kazandırma ($n=1$) , ayrıca mutasyon dönemi ses gelişimini sağlama yönünde görüş beyan etmişlerdir. Öğretmenlerin Bireysel ses eğitiminin amaçlarına ilişkin görüşleri göz önüne alındığında genellikle nefes ve sesi doğru kullanabilme, doğru şarkı söyleyebilme ve müzikalite kazanabilmeyi dersin genel amaçları olarak gördükleri söylenebilir.

Bireysel ses eğitimi derslerinin genel amaçlarına ilişkin öğretmen görüşleri örnekleri aşağıda verilmektedir;

“Bana göre bu dersin genel amaçları; doğru şarkı söyleyebilme ve sesi doğru kullanabilmedir.” (G.3)

“Bu dersin genel amacı; ses ve nefesi doğru kullanabilme ile öğrencilere müzikalite kazandırmaktır.” (G.4)

“Bireysel ses eğitiminin amacı; sesin doğru, etkin ve müzikal şekilde kullanılabilmesi için öğrencilere rehberlik etmektir.” (G.7)

“Öğrencinin mutasyon dönemi göz önüne alınarak, doğru şarkı söyleyebilmesi yani diyafram-doğru nefes ve ses egzersizleriyle sesini geliştirebilmesi için yapılan çalışmalar genel amaçlardandır.” (G.9)

“Öğrencinin gerek müzik yaşantısında, gerek günlük hayatta sesini doğru kullanmasını sağlamak; ulusal ve uluslararası ezgileri öğrencilere tanıtır kültürlendirmek...” (G.10)

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi, “Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi öğretme sürecine ilişkin öğretmen görüşlerine göre karşılaşılan sorunlar nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Tablo 4.2’ de dersin işleniş aşamalarına ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.2. *Bireysel Ses Eğitimi Dersi İşleniş Aşamalarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı*

Temalar	<i>n</i>
Vücut egzersizleri	5
Nefes egzersizleri	8
Ses egzersizleri	8
Eser çalışmaları (solfej/söz)	9
Ses dinlendirme çalışmaları	1

Tablo 4.2’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin BSE dersi öğretme süreci kapsamında dersin işleniş aşamalarına ilişkin görüşleri temalar halinde sunulmaktadır. Öğretmenler dersin işleniş aşamalarına ilişkin görüşlerinde birden çok temayı tercih etmişlerdir. Buna göre; görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin yarıdan fazlası dersin işleniş aşamasında eser çalışmalarına ağırlıklı yer verdiklerini belirtmişlerdir ($n=9$). Bunun yanında dersin uygulama aşamasında öğretmenler nefes ve ses egzersizlerine yer verdiklerini ($n=8$), dersin başlangıç aşamasında bazı öğretmenlerin vücut egzersizleri yaptırdıkları ($n=5$), ayrıca ses dinlendirme çalışmalarına da yer verdikleri ($n=1$) yönünde görüş beyan etmişlerdir. Öğretmenlerin BSE dersi işleniş aşamalarına ilişkin görüşleri göz önüne alındığında genellikle eser çalışmalarına ağırlıklı yer verdikleri, ses ve nefes egzersizlerinin yanında vücut egzersizleri ve ses dinlendirme çalışmaları da yaptırdıkları söylenebilir.

Bireysel ses eğitimi derslerinin işleniş aşamalarına ilişkin öğretmen görüşleri örnekleri aşağıda verilmektedir;

“Bireysel ses eğitimi dersi 40 dakika olarak işlenmektedir. Bu süre içerisinde en az 6 öğrenci ile derslerimi işlemek zorunda kalıyorum. Bunun nedeni hem öğretmen yetersizliği, hem öğrenci sayılarındaki fazlalık hem de ders saatlerinin yetersiz oluşudur. Derslerimde Vücut egzersizleri, nefes ve ses egzersizleri sonra eser seslendirme çalışması yapıyorum.”(G.1)

“Dersin 1 saatlik çalışma aşaması ilk 5 dk. gevşeme, 5 dk. nefes ve 5 dk. ses açma; sonrasında tek tek etüt ve eser dinleme, yönlendirme şeklindedir.” (G.4)

“Önce beden, nefes ve ses egzersizleri; ardından konuya göre etüt ve eser çalışması ve son olarak ses dinlendirme egzersizleri ile dersi bitiriyorum.” (G.7)

Tablo 4.3. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Sadece 1 Yıl Olması Sizce Ne Derece Yeterlidir?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	n
Dersin Süresi Yeterlidir	0
Dersin Süresi Yeterli Değildir	9

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin tamamı, BSE dersi öğretme süreci kapsamında ders süresinin yeterliliğine ilişkin görüşleri temalar halinde sunulmaktadır. Buna göre; görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin tamamı dersin sadece 1 yıl süren bir ders olmasını yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir (n=9). Öğretmenlerin BSE dersinin süresine ilişkin görüşleri göz önüne alındığında, dersin süresinin yıl bazında yetersiz olduğu söylenebilir.

Bu duruma ilişkin öğretmen görüşlerinin bazıları şöyledir:

“Özellikle sadece 10.sınıfta olup; devamlılık arz etmemesi bence ses eğitimi açısından faciadır. Programlar yapılırken GSL’ de görev yapan öğretmenlere danışılmasının daha yararlı olacağından şüphem yok.” (G.1)

“Yeterli değildir. Bir saatte sınıfıkiye bölünerek ve yine toplu ses eğitimi gibi ders işlenmektedir. Bu durum da, dersin amacına uymamaktadır.” (G.5)

“Yeterli değildir. Müzik Öğretmeni olacak bireylerin öncelikle çok iyi düzeyde sesini kullanabilmeleri gerekmektedir. Çalgıdan önce bir müzik öğretmenin sesi ile öğrencilerin dikkatini çekebilmesi gerekecektir. Doğru nefes kullanamayan, doğru artikülasyon ile konuşamayan bir öğretmenin okul etkinliğinde yapacağı çalışmalar, öğreteceği marşlar, okul şarkıları yanlış olacaktır. Bu problem özellikle küçük öğrenciler ile yapılan derslerde ortaya çıkacaktır. Ton seçiminden, repertuar seçimine kadar her türlü konuda eksikliğe neden olacaktır.” (G.6)

Tablo 4.4. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin İşlenişinde Karşılaştığınız Kaynak Kitap/Repertuar Merkezli Sorunlar Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	n
Mevcut Kaynak Kitapların yeterliliği	3
Mevcut Kaynak Kitapların yetersizliği	5
Mevcut kaynak kitaplarının öğrenci seviyelerine uygun olmayışı	1
Kaynak kitap ve repertuardaki eserlerin farklı rejisterlerde olmaması	3

Tablo 4.4’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin BSE dersi öğretme süreci kapsamında kaynak kitap/repertuar merkezli sorunlara ilişkin görüşleri temalar halinde sunulmaktadır. Öğretmenler kaynak kitap/repertuar merkezli sorunlara ilişkin görüşlerinde birden çok temayı tercih etmişlerdir. Buna göre; görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin yarıdan fazlası kaynak kitap/repertuar konusunda ders kitaplarını yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir (n=5). Bunun yanında öğretmenlerin bir kısmı da, ders kitaplarını yeterli buldukları ve sorun yaşamadıkları yönünde görüş belirtmiş (n=3), kitapta bulunan repertuarların her öğrenci için farklı ses registerlarında eserler olmadığı (n=3), ayrıca mevcut kaynak kitapların öğrenci seviyelerine uygun olmadığı (n=1) yönünde de görüşlerini beyan etmişlerdir. Öğretmenlerin BSE dersi kaynak kitap/repertuar merkezli sorunlarına ilişkin görüşleri göz önüne alındığında genellikle kaynakları yetersiz buldukları, ses registerleri açısından ve öğrenci seviyeleri bakımından uygun olmadığı kanaatinde oldukları söylenebilir. Buna göre öğretmenlerin, kaynak kitap/repertuar merkezli sorunlarına ilişkin görüşlerinden bazıları şöyledir:

“En büyük sorun, ses registerlerine ve düzeye uygun eşlikli repertuar bulamayışımız. Eşlikli eserler genelde lisans düzeyine uygun basılmış. Bu nedenle genelde ezgilerin –özellikle konser veya dinleti olacağı zamanlar eşlik transpozmesini yapıyoruz.” (G.7)

“Başlangıç seviyesine ait eserler yok denecek kadar az ve tonları çok ince...” (G.8)

“Repertuar kısıtlı ve ders kitabının içeriği yetersiz.” (G.3)

“Ders kitabı büyük ölçüde yeterlidir. Sadece Öğrencilerin seviyeleri veya istekleri doğrultusunda zaman zaman öğretmen kaynakları kullanılmaktadır.” (G.6)

Tablo 4.5. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin İşlenişinde Karşılaştığınız Öğrenci Merkezli Sorunlar Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	n
Mutasyon Dönemi Ses Değişimleri	5
Diyafram ve ses tekniklerini kullanamama	1
Ders saatlerinin azlığı	1
Ders başına düşen öğrenci sayısının çokluğu	1
Yaşın getirdiği psikolojik sebepler (özgüven eksikliği vb.)	3
Ses hastalıkları ve mevsimsel rahatsızlıklar	1

Tablo 4.5’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin dersin işlenişinde karşılaştıkları öğrenci merkezli sorunlara ilişkin görüşleri temalar halinde sunulmaktadır. Öğretmenler öğrenci merkezli sorunlara ilişkin görüşlerinde birden çok temayı tercih etmişlerdir. Buna göre; görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin yarıdan fazlası dersin işleniş aşamasında öğrencilerin mutasyon döneminde olmalarından dolayı yaşadıkları ses değişimlerinin önemli bir sorun teşkil ettiğini belirtmişlerdir (n=5). Bunun yanında dersin uygulama aşamasında öğretmenler, öğrencilerin yaşları itibariyle yaşadıkları özgüven eksikliği gibi psikolojik sebeplerin (n=3), nefes ve ses tekniklerini doğru kullanamamalarının (n=1), ders saatlerinin azlığı (n=1) ve ders başına düşen öğrenci sayısının olması gerekenden fazla oluşunun (n=1), ayrıca bilinçsiz kullanıma bağlı ve mevsimsel hastalıkların neden olduğu ses rahatsızlıklarının (n=1) dersleri olumsuz etkilediği yönünde görüş beyan etmişlerdir. Öğretmenlerin Bireysel ses eğitimi dersi öğrenci merkezli sorunlara ilişkin görüşleri göz önüne alındığında genellikle mutasyon döneminin getirdiği ses değişimlerinin ve psikolojik etkenlerin dersin işlenişinde önemli bir sorun olarak kabul ettikleri söylenebilir.

Bireysel ses eğitimi derslerinin işlenişinde öğrenci merkezli sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri örnekleri aşağıda verilmektedir;

“10.sınıflarda mutasyon dönemine bağlı ses değişimleri yaşandığı için, sağlıklı şekilde ders işlemek zorlaşmaktadır.” (G.8)

“Bence en büyük ve önemli sorun mutasyon dönemi... Öğrencilerin sesleri henüz gelişimini tamamlamadığı için, sorunlar yaşıyoruz.” (G.1)

“Mutasyon dönemi sebebiyle dersi paylaşan iki öğrenciyi birlikte çalıştırmak zor bir durum oluşturuyor. Bu da yetersiz olan ders saatlerini daha da kısıtlı hale getiriyor.” (G.10)

“Birçok öğrencimin, özgüven eksikliğine bağlı ses sorunları yaşadığını söyleyebilirim.” (G.4)

“Yaşlarının getirdiği özgüven eksikliği ve utanma gibi psikolojik nedenler yüzünden, egzersiz yapmak ve şarkı söylemek istemiyorlar. Bu da derslerde sorun teşkil ediyor.” (G.6)

“Dersler olması gerekenden fazla öğrenciyle ve toplu olarak işlendiği için, bireysel sorunları çözmekte sıkıntı yaşıyorum.” (G.5)

Tablo 4.6. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin İşlenişinde Karşılaştığınız Derslik Merkezli Sorunlar Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	<i>n</i>
Yeterli ve donanımlı bir dersliğe sahibim	6
Yeterli ve donanımlı bir dersliğe sahip değilim	3

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin, BSE dersi öğretme süreci kapsamında derslik merkezli sorunlara ilişkin görüşleri temalar halinde sunulmaktadır. Buna göre; görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin yarısından fazlası yeterli ve donanımlı dersliklere sahip olduğunu ve bu açıdan sorun yaşamadığını ($n=6$); bununla birlikte bazı öğretmenler de, piyano eksikliği, ses yalıtımının olmayışı ve sürekli bir dersliğe sahip olamamak gibi nedenlerle problem yaşadığını belirtmişlerdir ($n=3$). Öğretmenlerin BSE dersinin işleniş aşamasında, derslik merkezli sorunlara ilişkin görüşleri göz önüne alındığında, genel olarak buldukları imkânlardan memnuniyet duydukları söylenebilir.

Bireysel ses eğitimi derslerinin işlenişinde derslik merkezli sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri örnekleri aşağıda verilmektedir;

“Bireysel ses eğitimi dersinin işlenişinde, derslik merkezli bir sorun yaşamıyorum.” (G.6)

“Okulumuzda kendime ait bir dersliğim olduğu için, bu anlamda herhangi bir sorun yaşamıyorum.” (G.4)

“Kendime ait yeterli ve donanımlı bir dersliğim var.” (G.1)

“Dersliklerimiz küçük; aynı zamanda ısınma ve yalıtım bakımından yetersiz olduğu için, dersin işleniş açısından sorunlar yaşıyorum.” (G.8)

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın üçüncü alt problemi, “Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi değerlendirme sürecine ilişkin öğretmen görüşlerine göre karşılaşılan sorunlar nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Tablo 4.7’ de öğretmenlerin dersin değerlendirme aşamasında dikkat ettikleri kriterler /ölçütlere ilişkin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.7. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Değerlendirme Aşamasında Dikkat Ettiğiniz Kriterler /Ölçütler Nelerdir?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	n
Nefes ve ses tekniklerini kullanabilme	7
Entonasyon ve artikülasyona dikkat etme	6
Doğru ve düzgün registeri geçişleri	2
Müzikal bütünlük sağlama	4
Derse katılım ve ders içi performans	2

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin dersin değerlendirme aşamasında dikkate aldıkları kriter ve ölçütlere ilişkin görüşleri temalar halinde sunulmaktadır. Öğretmenler kriter ve ölçütlere ilişkin görüşlerinde birden çok temayı tercih etmişlerdir. Buna göre; görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin yarıdan fazlası dersin değerlendirme aşamasında öğrencilerin nefes ve ses tekniklerini doğru kullanabilmesine önem verdiklerini belirtmişlerdir($n=7$). Bunun yanında öğretmenler eserler seslendirilişinde entonasyon ve artikülasyona dikkat ettiklerini ($n=6$), müzikal bütünlüğe önem verdiklerini ($n=4$), doğru ve düzgün registeri geçişlerini ölçüt aldıklarını ($n=5$), ayrıca derse katılım ve ders içi performansın da önem teşkil ettiğini beyan etmişlerdir ($n=2$). Öğretmenlerin Bireysel ses eğitimi dersi değerlendirme aşamasında kriter ve ölçütlere ilişkin görüşleri göz önüne alındığında genellikle nefes ve ses teknikleri ile entonasyon ve artikülasyonu önemli bir kriter olarak kabul ettikleri söylenebilir.

Bireysel ses eğitimi derslerinin işlenişinde derslik merkezli sorunlara ilişkin öğretmen görüşleri örnekleri aşağıda verilmektedir;

“Değerlendirme yaparken duruş, nefes, ses, diksiyon, artikülasyon, entonasyon, müzikalite ile ilgili davranışları yerine getirip getirmediği ile ilgili kriterler benim için önemlidir.” (G.5)

“Bireysel ses eğitimi dersinin değerlendirme aşamasında öğrencilerin diyafram nefesini doğru kullanabilme ve eser içindeki nefes yerleri ile entonasyon ve artikülasyona dikkat edebilme durumlarını kriter olarak alıyorum.” (G.6)

“Resmi müfredatın önerdiği performans değerlendirme formunu kullanıyorum ve orada belirtilen; doğru soluk alıp verme, sesini kontrollü üreterek kullanma, uygun ve doğru register geçişleri, ezginin doğru seslendirilmesi, entonasyon, artikülasyon, müzikal duyarlılık, teknik ve müzikal bütünlük şeklindeki kriterlere dikkat ediyorum.” (G.7)

“Değerlendirme yaparken, öğrencilerin nefesi doğru kullanma, eser notasına dikkat etme ve müzikal bütünlük yanında; derslere katılımları, hazırlık durumları ve ders içi performanslarına da önem veriyorum.” (G.9)

“Öğrencinin şarkı söylemeyi sevmesi ve istekli olması değerlendirmelerde önceliğimi oluşturur. Sonra temiz seslerle eser seslendirmesini kriter olarak alırım.” (G.3)

Tablo 4.8. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin İşleniş Ve Değerlendirme Aşamasında, Öğrenciler Eserleri Seslendirirken Piyano/Gitar Vs. Eşlik Desteğinin Gerekliliğine İnanıyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	n
Eşlik desteği her zaman gereklidir	7
Eşlik desteği olmayabilir	2

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin, BSE dersinin işleniş ve değerlendirme aşaması kapsamında eşlik desteğinin gerekli olup olmadığına ilişkin görüşleri temalar halinde sunulmaktadır. Buna göre; görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin yarıdan fazlası eşliğin her zaman ve her durumda öğrenci için gerekli olduğunu ($n=7$); bununla birlikte bazı öğretmenler de, eşliğin gerek ders gerekse değerlendirme aşamasında gerekli olmadığını belirtmişlerdir ($n=2$). Öğretmenlerin Bireysel ses eğitimi dersinin işleniş ve değerlendirme aşamasında, eşlik desteğinin gerekliliğine ilişkin görüşleri göz önüne alındığında, genel olarak eşlikli eser seslendirmeye önem verdikleri söylenebilir.

Bireysel ses eğitimi derslerinin işleniş ve değerlendirme aşamasında eşlik desteğinin gerekliliğine ilişkin öğretmen görüşleri örnekleri aşağıda verilmektedir;

“Öğrencilerime kendim piyano eşliği yapıyorum ve eşlik desteğinin gerekli olduğunu düşünüyorum.” (G.4)

“Gerek ders işlenişinde, gerek sınavlarda öğrencilerime piyano eşliği yapıyorum. Bireysel ses eğitimi dersinin eşiksiz yapılabilmesine inanmıyorum çünkü eşiksiz çalışan öğrencilerin ton içinde söylemeyi öğrenemediklerini ve müzikalitetlerinin zayıf kaldığını düşünüyorum.” (G.10)

“Entonasyon kontrolünün sağlanabilmesi için ders işlenişinde yer yer eşlik desteği yapıyorum. Çalışma aşaması bitmiş eserin seslendirilmesinde eşlik çok destekleyici oluyor.” (G.7)

“Seslendirilmek için seçilen eserler, ilk aşamalarda toplu olarak çalıştırıldığı için ders öğretmeni olarak piyano eşliği yapıyorum. Ancak sınavlarda eşlik desteğinin olmasını sağlıklı bulmuyorum. Konser ve dinletiler dışında eşliğin, öğrencinin tek başına doğru söyleme davranışını engellediğini düşünüyorum ve öğrencilerin eşiksiz de eser seslendirebilmesi gerektiğine inanıyorum.” (G.6)

“Piyano eşliği bütünlük getiriyor ancak eşlik olmamasını da bir eksiklik olarak görmüyorum.” (G.3)

Tablo 4.9. “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Değerlendirme Aşamasında Diğer Çalgı Eğitimcileri İle İşbirliği Yapıyor Musunuz?” Sorusuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Temalar	n
İşbirliği yapıyorum	4
İşbirliği yapmıyorum	5

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi görüşmeye katılan öğretmenlerin, BSE dersi değerlendirme aşaması kapsamında diğer çalgı eğitimcileri ile işbirliği yapmaya ilişkin görüşleri temalar halinde sunulmaktadır. Buna göre; görüşme gerçekleştirilen öğretmenlerin yarısından fazlası dersin değerlendirme aşamasında bazı nedenlerle veya kendi istekleri doğrultusunda diğer çalgı eğitimcileri ile işbirliği içine girmediklerini ($n=5$); bununla birlikte bazı öğretmenler de, değerlendirme aşamasında işbirliği yaptıklarını beyan etmişlerdir ($n=4$). Öğretmenlerin Bireysel ses eğitimi dersinin değerlendirme aşamasında, diğer çalgı eğitimcileri ile işbirliği yapmaya ilişkin görüşleri göz önüne alındığında, genel olarak değerlendirme aşamasında işbirliği yapmadıkları söylenebilir.

Bireysel ses eğitimi derslerinin değerlendirme aşamasında diğer çalgı eğitimcileri ile işbirliği yapma durumlarına ilişkin öğretmen görüşlerinin örnekleri aşağıda verilmektedir;

“Dersimin değerlendirme aşamasını, diğer Bireysel ses eğitimi öğretmenimiz ile işbirliği içinde yapıyorum.”(G.5)

“Değerlendirme aşamasında Koro öğretmenimiz ile işbirliği yapıyorum.”(G.9)

“Bireysel ses eğitimi dersinin değerlendirme aşamasında sadece eşlik konusunda Piyano öğretmenimizden yardım alıyorum. Onun dışında başka bir eğitimcimizle işbirliği yapmıyorum.”(G.4.)

“Piyano eşliği yapabildiğimden ve ders saatlerinin yetersizliği yüzünden en pratik yoldan sınavlarımı yürütmeye çalışıyorum. Bu nedenle diğer çalgı eğitimcileri ile işbirliği yapmıyorum.”(G.10)

“Dersin değerlendirme aşamasında diğer çalgı eğitimcileri ile bir işbirliği yapmıyorum. Çünkü şan bölümü mezunu ve alanında eğitimci olarak çalışmış bir kadro ile işbirliği yapmak isterim. Aksi durumların subjektif ve kulaktan dolma değerlendirmeler olacağını düşünüyorum.”(G.7)

“Diğer çalgı eğitimcileri ile işbirliği yapmıyorum. Çünkü ders yükleri sebebiyle istesek de bunu başaramıyoruz. Ama işbirliği içinde değerlendirme yapmak hem çok hoş bir durum oluşturur; hem de benim de üstlendiğim yükü azaltmış olurdu ve böylece dersin kazanımlarına odaklanabilirdim.”(G.8)

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi, “Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi alan öğrenci görüşlerine göre, öğrenme sürecine ilişkin karşılaşılan sorunlar nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Tablo 4.10’ da ders kapsamında öğretmen tarafından belirlenen eser için, ders öncesi bireysel hazırlık yapma durumuna ilişkin öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin, “BSE Dersi Kapsamında Öğretim Elemanı Tarafından Belirlenen Eser için, Ders Öncesi Bireysel Hazırlık Yapıyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	19	11,2
Büyük Ölçüde	63	37,3
Kısmen	58	34,3
Az	20	11,8
Hiç	9	5,3

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi öğrencilerin % 11,2’si “tamamen”; %37,3’ü “büyük ölçüde”; %34,3’ü “kısmen”; %11,8’i “az”; %5,3’ü “hiç” yanıtını vermiştir. Bu bulgular; öğrencilerin çoğunluğunun Bireysel ses eğitimi ders kapsamında belirlenen eser için ders öncesi bireysel hazırlık yaptığını göstermektedir.

Tablo 4.11. Öğrencilerin, “Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Başlangıcında Yapılan Egzersiz ve Etüt Çalışmalarının Size Katkı Sağladığını Düşünüyor musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	62	36,7
Büyük Ölçüde	58	34,3
Kısmen	34	20,1
Az	11	6,5
Hiç	4	2,4

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi öğrencilerin %36,7’si “tamamen”; %34,3’ü “büyük ölçüde”; %20,1’i “kısmen”; %6,5’i “az”; %2,4’ü “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular; öğrencilerin dersin başlangıcında yapılan egzersiz ve etüt çalışmalarının, kendilerine katkı sağladığını düşündüklerini göstermektedir.

Tablo 4.12. Öğrencilerin, “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Ses-Nefes Egzersizlerine Ayrılan Süreyi Yeterli Buluyor Musunuz? Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	40	23,7
Büyük Ölçüde	47	27,8
Kısmen	51	30,2
Az	25	14,8
Hiç	6	3,2

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi öğrencilerin %23,7’si “tamamen”; %27,8’i “büyük ölçüde”; %30,2’si “kısmen”; %14,8’i “az”; %3,2’si “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular,

öğrencilerin BSE derslerinde ses-nefes egzersizlerine ayrılan süreyi yeterli bulduklarını göstermektedir.

Tablo 4.13. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Haftalık Uygulama Saati Sızce Ne Ölçüde Yeterlidir?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	10	5,9
Büyük Ölçüde	27	16,0
Kısmen	30	17,8
Az	69	40,8
Hiç	33	19,5

Tablo 4.13’de görüldüğü gibi öğrencilerin %5,9’u “tamamen”; %16’sı “büyük ölçüde”; %17,8’i “kısmen”; %40,8’i “az”; %19,5 ‘i “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin BSE derslerinin haftalık uygulama saatini yeterli bulmadıklarını göstermektedir.

Tablo 4.14. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Sadece İki (2) Dönemlik Bir Ders Olarak Verilmesinin Yeterli Olduğunu Düşünüyor Musunuz” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	12	7,1
Büyük Ölçüde	8	4,7
Kısmen	35	20,7
Az	43	25,4
Hiç	71	42,0

Tablo 4.14’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %7,1i “tamamen”; %4,7’si “büyük ölçüde”; %20,7’si “kısmen”; %25,4’ü “az”; %40 ‘ı “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin BSE dersinin sadece iki (2) dönemlik bir ders olarak verilmesini yetersiz bulduklarını göstermektedir.

Tablo 4.15. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersi İçerisinde Verilen Teorik Bilgilerin Ve Uygulamaların Yeterli Olduğunu Düşünüyor Musunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	21	12,4
Büyük Ölçüde	55	32,5
Kısmen	56	33,1
Az	20	11,8
Hiç	17	10,1

Tablo 4.15’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %12,4’ü “tamamen”; %32,5’i “büyük ölçüde”; %33,1’i “kısmen”; %11,8’i “az”; %10,1’i “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin BSE dersi içerisinde verilen teorik bilgilerin ve uygulamaların yeterli bulduklarını göstermektedir

Tablo 4.16. Öğrencilerin; “Sesinizin Rengi Ve Register Aralığınız Hakkında Ne Derece Bilgili Olduğunuzu Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	15	8,9
Büyük Ölçüde	54	32,0
Kısmen	64	37,9
Az	27	16,0
Hiç	9	5,3

Tablo 4.16’ da görüldüğü gibi öğrencilerin %8,9’u “tamamen”; %32,0’i “büyük ölçüde”; %37,9’u “kısmen”; %16,0’sı “az”; %5,3’ü “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin kendi ses renkleri ve register aralıkları hakkında iyi derece bilgili olduğunuzu göstermektedir.

Tablo 4.17. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitiminde Seslendirdiğiniz Eserlerin, Ses Renginizle Ne Ölçüde Uyum Sağladığına İnanıyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	29	17,2
Büyük Ölçüde	64	37,9
Kısmen	56	33,1
Az	16	9,5
Hiç	4	2,4

Tablo 4.17’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %17,2’si “tamamen”; %37,9’u “büyük ölçüde”; %33,1’i “kısmen”; %9,5’i “az”; %2,4’ü “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin BSE derslerinde seslendirdikleri eserlerin, ses renkleri ile çoğunlukla uyum sağladığını düşündüklerini göstermektedir.

Tablo 4.18. Öğrencilerin; “Seslendirdiğiniz Eserler ve Egzersizlerde, Ses Eğitimi Tekniklerini (Artikülasyon, Entonasyon, Doğru Nefes. Vs.) Ne Derece Kullandığınızı Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	18	10,7
Büyük Ölçüde	83	49,1
Kısmen	48	28,4
Az	16	9,5
Hiç	4	2,4

Tablo 4.18’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %10,7’si “tamamen”; %49,1’i “büyük ölçüde”; %28,4’ü “kısmen”; %9,5’i “az”; %2,4’ü “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin seslendikleri eserler ve egzersizlerde, ses eğitimi tekniklerini kısmen ve büyük ölçüde kullanabildiklerini göstermektedir.

Tablo 4.19. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Derslerinde Eserlerinizi Eşlikli Olarak Ne Ölçüde Seslendirebiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	18	10,7
Büyük Ölçüde	83	49,1
Kısmen	48	28,4
Az	16	9,5
Hiç	4	2,4

Tablo 4.19’ da görüldüğü gibi öğrencilerin %18,3’ü “tamamen”; %38,5’i “büyük ölçüde”; %29,4’ü “kısmen”; %11,8’i “az”; %6,5 “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin BSE derslerinde eserlerini çoğunlukla eşlikli olarak seslendiklerini göstermektedir.

Tablo 4.20. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersi İçin Okulunuzdaki Çalışma Odalarının Sayısını Ne Ölçüde Yeterli Buluyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	20	11,8
Büyük Ölçüde	35	20,7
Kısmen	35	20,7
Az	47	27,8
Hiç	32	18,9

Tablo 4.20’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %11,8’i “tamamen”; %20,7’si “büyük ölçüde”; yine %20,7’si “kısmen”; %27,8’i “az”; %18,9’u “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin okullarındaki çalışma odalarının sayısını az yetersiz bulduklarını göstermektedir.

Tablo 4.21. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi dersinde verilen ödev sayısını ne ölçüde yeterli buluyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	28	16,6
Büyük Ölçüde	75	44,4
Kısmen	37	21,9
Az	17	10,1
Hiç	12	7,1

Tablo 4.21’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %16,6’sı “tamamen”; %44,4’ü “büyük ölçüde”; yine %21,9’u “kısmen”; %10,1’, “az”; %7,1’i “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin BSE dersinde verilen ödev sayısını çoğunlukla yeterli bulduklarını göstermektedir.

Tablo 4.22. Öğrencilerin; “Günlük Ders Çalışma Saatleri İçerisinde Bireysel Ses Eğitimi İçin Verilen Ödevlere Ne Ölçüde Hazırlanabiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	13	7,7
Büyük Ölçüde	42	24,9
Kısmen	55	32,5
Az	43	25,4
Hiç	16	9,5

Tablo 4.22’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %7,7’si “tamamen”; %24,9’u “büyük ölçüde”; yine %32,5’i “kısmen”; %25,4’ü, “az”; %9,5’i “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin büyük kısmının günlük ders çalışma saatleri içerisinde, BSE dersi için verilen ödevlere kısmen ve büyük ölçüde hazırlanabildiğini; az bir kısmının ise yeterince hazırlanamadığını göstermektedir.

Tablo 4.23. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Ve Ödevlerde Karşınıza Çıkan Güçlükleri Ne Ölçüde Çözümleyebiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	18	10,7
Büyük Ölçüde	62	36,7
Kısmen	68	40,2
Az	14	8,3
Hiç	7	4,2

Tablo 4.23’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %10,7’si “tamamen”; %36,7’si “büyük ölçüde”; yine %40,2’si “kısmen”; %8,3’ü, “az”; %4,2’si “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin büyük kısmının ders esnasında ve ödevlerde karşılarına çıkan güçlükleri kısmen ve büyük ölçüde çözümleyebildiklerini göstermektedir.

Tablo 4.24. Öğrencilerin; “Ses Sağlığınıza Ne Ölçüde Dikkat Ediyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	30	17,8
Büyük Ölçüde	55	32,5
Kısmen	52	30,8
Az	23	13,6
Hiç	9	5,3

Tablo 4.24’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %17,8’i “tamamen”; %32,5’i “büyük ölçüde”; yine %30,8’i “kısmen”; %13,6’sı, “az”; %5,3’ü “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin büyük bir kısmının ses sağlığını korumaya önem verdiğini; az bir kısmının ise dikkat etmediğini göstermektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt problemi, “Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi alan öğrencilerin, “Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Müzikal Birikimleri Ve Diğer Derslerinin Başarıları Üzerindeki Etkisine İlişkin Görüşleri Nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Tablo 4.25’de öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.25. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Müzikal Birikiminize Ne Ölçüde Katkı Sağladığınızı Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	52	30,8
Büyük Ölçüde	56	33,1
Kısmen	43	25,4
Az	16	9,5
Hiç	1	0,6

Tablo 4.25’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %30,8’i “tamamen”; %33,1’i “büyük ölçüde”; yine %25,4’ü “kısmen”; %9,5’i, “az”; %0,6’sı “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, Bireysel ses eğitimi dersinin öğrencilerin müzikal birikimlerine önemli ölçüde katkı sağladığını göstermektedir.

Tablo 4.26. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Öğrendiğiniz Teknikleri Koro Derslerinde Ne Ölçüde Kullanabiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	57	33,7
Büyük Ölçüde	68	40,2
Kısmen	32	18,9
Az	7	4,1
Hiç	5	3,0

Tablo 4.26’ da görüldüğü gibi öğrencilerin %33,7’si “tamamen”; %40,2’si “büyük ölçüde”; yine %18,9’u “kısmen”; %4,1’i, “az”; %3’ü “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin BSE dersinde öğrendikleri teknikleri Koro derslerinde de önemli ölçüde kullanabildiklerini göstermektedir.

Tablo 4.27. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Öğrendiğiniz Teknikleri Müziksel İşitme Ve Okuma Derslerinde Ne Ölçüde Kullanabiliyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	26	15,4
Büyük Ölçüde	75	44,4
Kısmen	46	27,2
Az	16	9,5
Hiç	6	3,6

Tablo 4.27’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %15,4’ü “tamamen”; %44,4’ü “büyük ölçüde”; yine %27,2’si “kısmen”; %9,5’i “az”; %3,6’sı “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin BSE dersinde öğrendikleri teknikleri Müziksel İşitme ve Okuma derslerinde de önemli ölçüde kullanabildiklerini göstermektedir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın beşinci alt problemi, “Güzel Sanatlar Liselerinde BSE dersi alan öğrencilerin, ders öğretmenlerinin başarıları üzerindeki etkisine ve değerlendirmeye ilişkin görüşleri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir. Tablo 4.1’de öğrenci görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 4.28. Öğrencilerin; “Bireysel Ses Eğitimi Sınavlarında Ne Ölçüde Başarı Sergileyebiliyorsunuz” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	22	13,0
Büyük Ölçüde	74	43,8
Kısmen	46	27,2
Az	23	13,6
Hiç	4	2,4

Tablo 4.28’ de görüldüğü gibi öğrencilerin %13’ü “tamamen”; %43,8’i “büyük ölçüde”; yine %27,2’si “kısmen”; %13,6’sı “az”; %2,4’ü “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin büyük çoğunluğunun, BSE dersinin sınavlarında başarılı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4.29. Öğrencilerin; “Öğretim Elemanınızın Bireysel Ses Eğitimi Dersindeki Başarınızı Ne Ölçüde Etkilediğini Düşünüyorsunuz?” Sorusuna Verdikleri Cevapların Dağılımı

	F	%
Tamamen	54	32,0
Büyük Ölçüde	67	39,6
Kısmen	32	18,9
Az	13	7,7
Hiç	3	1,8

Tablo 4.29’ da görüldüğü gibi öğrencilerin %32’si “tamamen”; %39,6’sı “büyük ölçüde”; yine %18,9’u “kısmen”; %7,7’si “az”; %1,8’i “hiç” cevabını vermiştir. Bu bulgular, öğrencilerin BSE ders başarılarında dersi yürüten öğretim elemanının da önemli ölçüde etkili olduğunu düşündüklerini göstermektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar tartışılmış ve bu doğrultuda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın, “Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde BSE derslerinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?” problem cümlesinin çözümlenmesine cevap aramaya dönük hazırlanan bu araştırma kapsamında elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

5.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Öğretmenler ile yapılan görüşmeler doğrultusunda, Bireysel ses eğitimi dersinin genel amaçlarının öğrencilere nefes ve seslerini doğru kullanmayı öğretebilme ve bunun yanında doğru şarkı söyleme becerisi kazandırabilme, müzikalite ile birlikte ulusal ve uluslararası repertuar kazandırabilme, ayrıca öğrencilerin mutasyon dönemi ses gelişimlerini sağlayabilme vb. amaçlardan oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Güzel Sanatlar Liselerindeki müzik eğitimi sanatsal davranışları kazandırmayı amaçlar. BSE dersi Öğretim Programında da öğrencilerin, ses üretim organlarına uyum sağlayarak konuşma ve şarkı söylemede, seslerini doğru ve etkili kullanmaları, sağlıklı ses üretme ile birlikte, ses bozukluğuna sebep olan unsurları tanıyarak ses sağlığını koruma becerilerini geliştirmeleri, seviyeye uygun eserleri müzikal duyarlılıkla seslendirmeleri, Türk ve Dünya müziği eserlerinden repertuar oluşturmaları, bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk bilinci geliştirmeleri, bunun yanı sıra ülkemizi ulusal ve uluslararası müzik etkinliklerinde temsil etmeleri amaçlanmaktadır. Tanrıöver ve Temiz’in (2010) araştırmalarında da benzer sonuçlar elde edilmiş, Milli Eğitim Bakanlığı BSE dersi öğretim programı kazanımlarının, amaca uygun olarak gerçekleştirildiğinde, programın GSL için uygun bir program olduğu araştırma sonuçlarında verilmiştir.

5.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Öğretmenlerin BSE dersi işleniş aşamalarına ilişkin görüşleri göz önüne alındığında dersin işleniş aşamasında, derse başlangıç olarak vücut egzersizleri yaptıkları, dersin uygulama aşamasında nefes ve ses egzersizleri ile ses dinlendirme çalışmalarına da yer verdikleri, en çok da eser çalışmalarına ağırlık verdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin tamamının BSE ders süresinin yeterliliğine ilişkin olarak, dersin 1 yıl süren ve sadece 10.sınıflarda yürütülen bir ders olmasını yetersiz buldukları; ayrıca bir saatlik ders süresinde kalabalık öğrenci grupları ile çalışmanın dersin amaçları dışına çıkılmasına sebep olduğu ve bu bağlamda ses eğitimine gereken önemin gösterilmesinin gerekliliği için önerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda BSE dersi kaynak kitap/repertuar merkezli sorunlara ilişkin olarak öğretmenler, kaynak kitapları yetersiz buldukları, repertuarların ses registerleri açısından ve öğrenci seviyeleri bakımından uygun olmadığı kanaatinde olduklarını belirtmişlerdir.

Doğanyigit ve Özaydın (2018), “mutasyon döneminde şarkı söyleme etkinliğinde başarı elde edilmek isteniyorsa, gelişim aşamaları dikkatli bir biçimde izlenerek kontrol altına alınmalı ve uygun yaklaşımlar sergilenmelidir. Eser seçimi, üzerinde titizlikle durulması gereken bir konudur. Eserin ses ranjı, tesitturası, atlama ilerleyişi ve özellikle de ajilite açısından uygun olması önemlidir. Besteciler mutasyon dönemi için eser bestelerken bu konulara dikkat etmeli, eserde kullanılacak olan nota değeri ve hızın, artikülasyonu doğrudan etkilediğinin bilincinde olmalıdır. Ayrıca bu döneme uygun unison eser bulmak ve bestelemek zordur. Bu sebeple çok sesli eserlerin çalıştırılması daha uygun olacaktır” sözleriyle öğrencilerin bu kritik dönemine dikkat çekmişlerdir (s.346).

Öğretmenlerin dersin işlenişinde karşılaştıkları öğrenci merkezli sorunlara ilişkin görüşleri doğrultusunda ise büyük çoğunluğunun, dersin işleniş aşamasında öğrencilerin ses değişimlerinin yaşandığı dönemde(mutasyon) olmalarından dolayı problemlerle karşılaştıkları, bunun yanında öğrencilerin yaşları itibariyle yaşadıkları özgüven eksikliği gibi psikolojik sebepler, nefes ve ses tekniklerini doğru kullanamamaları, sesin bilinçsiz kullanımına bağlı ve mevsimsel hastalıkların neden olduğu ses rahatsızlıkları, ders saatlerinin azlığı ve ders başına düşen öğrenci sayısının gerekenden fazla olması vb. gibi etkenlerin dersleri olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Yine BSE derslerini yürüten öğretmenler, BSE dersinin işleniş aşamasında, derslik merkezli sorunlara ilişkin yeterli ve donanımlı dersliklere sahip olduklarını ve genel olarak buldukları imkânlardan memnuniyet duyduklarını belirtmişlerdir.

Bireysel ses eğitimi dersinde karşılaşılan sorunların başında eserlerin farklı tonlarına ihtiyaç duyulmasıdır. Eserlerin transpozelerinin de bulunduğu bir kaynak olması halinde öğretmenler kolaylıkla eseri öğretebilecek, aksi halde birçok öğretmen transpozenin uğraştırıcı olduğu

düşüncesi ile yaklaştığında, öğrencilerin ses sağlığının tehlikeye gireceği düşünülmektedir. Bu sebepten dolayı öğrencilerin ses aralığına uygun bir repertuvara sahip olma konusunda hem fikir oldukları çıkan sonuçlar arasındadır. Bireysel ses eğitimi dersinde karşılaşılan diğer bir sorun, BSE ders kitaplarındaki eserlerin yetersiz olduğudur (Toptaş, S. S. Çelik, 2016, s.281).

Yiğit (2014), araştırmasında BSE dersinin uygulamasına yönelik olarak; derslerin çoğunlukla üç ve daha fazla öğrenci ile yapıldığını, en yoğun karşılaşılan sorunların dersin süre ve dönemi olduğunu ve bu sorunları mutasyon-kaynak-fiziki şartlar-ders kitabının yetersizliği gibi unsurların takip ettiği sonucuna ulaşmıştır. Mustan (2010), öğrenci ve öğretmenler ile yaptıkları araştırmasında da benzer sonuçlara ulaşmış, BSE çalışma odalarının ve dersi yürüten öğretmen sayılarının yetersiz olması, bunun yanında ders kitaplarının da istenen düzeyde olmaması gibi olumsuz faktörlerin öğrencilerin başarı durumlarını etkileyen faktörler olduğunu belirtmiştir. Bu durumda yapılan araştırmanın mevcut araştırmalar ile uyumlu olduğu, sadece dersliklerin donanım ve yeterliliği konusunda farklılık gösterdiği söylenebilir.

5.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda öğretmenlerin dersin değerlendirme aşamasında, öğrencilerin nefes ve ses tekniklerini doğru kullanabilme, entonasyon ve artikülasyona dikkat edebilme, müzikal bütünlüğe önem verebilme, doğru ve düzgün register geçişlerini gerçekleştirebilmeyi kriter ve ölçüt olarak kabul ettikleri ve ayrıca derse katılım ve ders içi performans da önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerin, BSE dersi işleniş ve değerlendirme aşaması kapsamında eşlik desteğinin gerekliliğine ilişkin görüşleri doğrultusunda, eşliğin her zaman ve her durumda öğrenci için gerekli olduğu ve genel olarak eşlikli eser seslendirilmesine önem verdikleri görülmektedir. BSE derslerinin değerlendirme aşamasında diğer çalgı eğitimcileri ile işbirliği hususunda yapılan görüşmeler doğrultusunda öğretmenler, bazı nedenlerle veya kendi istekleri doğrultusunda diğer çalgı eğitimcileri ile işbirliği içine girmediklerini, ancak uygun imkânlar dâhilinde işbirliğine gidilebileceklerini belirtmişlerdir.

Bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı müzik öğrenimi ve öğretimini geliştirmek, yıl boyunca öğrencinin gösterdiği müzik gelişimini kavramak için müzik öğreniminin değerlendirilmesi ve ölçme sonunda elde edilen verilerin analizi oldukça önemlidir. Değerlendirme; öğretim programında yer alan kazanımlarda belirtilen bilgi, beceri ve tutumlara öğrencilerin ne oranda ulaştıklarının tespit edilmesi ve tespit edilen eksik ya da yanlış öğrenmelerin giderilmesi için önlemler alınması açısından önemlidir. Yapılan değerlendirme çalışmaları; öğretim programında belirtilen kazanım, hedef ve amaçlarla örtüşmelidir. Kullanılacak ölçme aracı ve değerlendirme yaklaşımı, ölçülmek istenen becerilere ve değerlendirme sonuçlarının hangi amaçla kullanılacağına bağlı olarak belirlenmelidir.

Psikomotor ve duyuşsal alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde, dereceli puanlama anahtarı ya da derecelendirme ölçekleri şeklinde tasarlanmış gözlem formlarının yanı sıra öz ve akran değerlendirme formları kullanılabilir. Bilişsel ve psikomotor alanlara ilişkin kazanımların değerlendirilmesinde ise bireysel ya da grup çalışması şeklinde tasarlanmış proje ve performans çalışmaları kullanılabilir (MEB, 2016).

Elde edilen veriler sonucunda, öğretmenlerin dersin değerlendirme aşamasında öğrencilerin nefes ve ses tekniklerini doğru kullanabilme, entonasyon ve artikülasyona dikkat edebilme, müzikal bütünlüğe önem verebilme, doğru ve düzgün register geçişlerini gerçekleştirebilme gibi davranışları kriter ve ölçüt olarak kabul ettikleri ve ayrıca derse katılım ve ders içi performans da önem verdikleri göz önüne alındığında kriterlerin; MEB 2016 Ortaöğretim Müdürlüğü Güzel Sanatlar Liseleri BSE dersi genel amaç ve kazanımı hedeflenen becerilere büyük ölçüde uygun olduğu, ancak bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk bilinci geliştirmeleri amacı ile işbirliği kazanımı açısından uygun ders koşulları sağlandığında diğer çalgı eğitimcileri ile işbirliğine gidilmesinin ve öğrencilerin eşlikli eser seslendirmesinin müzikal bütünlük açısından daha etkili olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Karşlı (2019), GSL Müzik Bölümü öğrencilerinin Bireysel ses eğitimi dersine yönelik motivasyon düzeylerini incelediği araştırmasında, BSE dersinin işlenmesi esnasında öğrenci motivasyonu ve başarısı için; BSE dersi öğretmenin şarkılara eşlik yapmasının veya sınıfta ayrıca eşlikçi bir eğitimci olmasının öğrenciler için daha uygun olacağı yönünde benzer önerilerde bulunmuştur.

5.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin çoğunluğunun BSE dersi kapsamında öğretim elemanı tarafından belirlenen eser için, ders öncesi bireysel olarak hazırlandığı; dersin başlangıcında öğretmenleri tarafından yaptırılan egzersiz ve etüt çalışmalarının ses gelişimlerine önemli ölçüde katkı sağladığını düşündükleri; aynı zamanda ses-nefes egzersizlerine ayrılan süreyi yeterli buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Verdikleri yanıtlar doğrultusunda öğrenciler, BSE derslerinin haftalık uygulama saatleri ile dönem süresini ve aynı zamanda okullarındaki çalışma odalarını yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir. Bunun yanında ders içerisinde verilen teorik bilgi ve uygulamaların öğrenciler tarafından yeterli bulunduğu, öğrencilerin ses renkleri ve register aralıkları hakkında yeterli bilgiye sahip olduğu ve seslendirdikleri eserlerin ses renkleri ile uyumlu olduğunu düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Elde edilen veriler, öğrencilerin eser seslendirme ve egzersizlerde doğru nefes, artikülasyon, entonasyona dikkat etme gibi becerileri büyük ölçüde kullanabildiklerini ve eserleri çoğunlukla eşlikli olarak seslendirdiklerini göstermektedir. Anketlere verilen yanıtlar doğrultusunda öğrencilerin, BSE derslerinde öğretmenleri tarafından verilen ödev sayısını yeterli buldukları; günlük ders çalışma saatleri içerisinde ödevlere yeterli derecede hazırlanabildikleri, dersin işleniş aşamasında ve ödevlerde karşılına çıkan güçlükleri önemli ölçüde çözümlayebildikleri, ayrıca ses sağlıklarına da gereken önemi verdikleri ve bu konuda yeterli bilgiye de sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

MEB (2006), Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programının öğrenciyi merkeze alan, kavramsal anlamayı ve problem çözmeyi önemseyen bir bakış açısı ortaya koymakla birlikte, özel bir öğretim yöntemi veya yaklaşımını dikte etmediğini belirtmektedir. Tüm bu görüşlerden yola çıkılarak BSE dersinin kazandırmayı hedeflediği beceriler ve öğretme-öğrenme yaklaşımı açısından amacına ulaştığı, öğrencilerin sadece dersin haftalık uygulama saatleri ile dönem süresini ve aynı zamanda okullarındaki çalışma odalarını yetersiz buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Töreyin'e (2021) göre müzik; duygu ve düşüncelerin uyumlu ve ölçülü seslerle anlatıldığı bilim ve sanat dalıdır. Ses eğitimi ise, sesi konuşurken ve şarkı söylerken doğru, güzel ve etkili kullanmaya yönelik verilen bir eğitim olduğu için, sesiyle müzik yapan bireylere seslerini müziğin de gerekliliklerine göre oluşturulup kullanmaları konusunda eğitim verilir. Seslerini temiz bir tonla, doğru tartım ve ritimle, doğru frekanslarla kullanarak güzel ve etkili şarkı söylemek her tür ses eğitiminin asıl amacıdır (s.23).

Müziksel İşitme Okuma ve Yazma (MİOY) dersi, müzikal yaratıcılığı, seslendirme ve yorumlama becerilerini kazandıran ve geliştiren bir derstir. Öğrencilerin bu derste de işitmenin yanı sıra ses üretim organlarını kullanarak nota okuma ve gamları seslendirme zorunlulukları düşünüldüğünde, ses eğitiminin de MİOY dersi üzerindeki etkisi göz ardı edilemez. Güzel Sanatlar Liselerinde artık Türk Halk Müziği Koro ve Çoksesli Koro olarak yürütülen koro dersleri; öğrencilere bireysel ve toplu söyleme çalışmaları ile birlikte müzikal bilinç ve disiplin kazandırmaktadır.

Egüz'e (1981) göre, bir koronun eğitsel ve müziğe dönük çalışmalarını dışa yansıtan sestir. Kulak eğitimi, müzik bilgileri ve genel müzik kültürü gibi konular, ses ögesi etrafında toplanır. Ses ögesi yeteri kadar gelişmemiş bir koronun, diğer konular üzerindeki çalışmaları, istenen düzeyin üstüne çıkarılmış olsa bile, tam başarılı olması düşünülemez (Egüz, 1981, s.32).

Öğrenci görüşleri doğrultusunda, BSE derslerinin öğrencilerin müzikal birikimlerine olumlu katkılar sağladığı, dersin işleniş aşamasında öğrenilen ses eğitimi tekniklerini ses performansı gerektiren Koro ile Müziksel İşitme Okuma Yazma derslerinde önemli ölçüde kullanabildiği sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuçlar

Şarkı söylemeyi, ses eğitimini, bir kitap okumakla öğrenmeye imkân yoktur. Bunlar ancak yetkili bir öğretmenden ve yıllarca emek harcadıktan sonra öğrenilebilir (İkesus, 1965, s. IV). Şarkı eğitimi çok zevkli olduğu kadar, son derece sabır ve çalışma isteyen, hayata bakış açınızı değiştirebilecek bir süreçtir. Şarkı söyleyebilmeniz için size mutluluk ve güven verebilecek, yanında kendinizi iyi hissedeceğiniz, sizi zihnen ve bedenen gerginlikten uzak tutabilecek bir eğitimciye ihtiyacınız olur (Kartal, 2009, s.107).

Öğretmen, öğrencinin bilgiyi anlamasını sağlamak için daha önce öğrendikleriyle yeni bilgilerini birleştirilmesine yardım etmelidir. Öğrenciler konunun temel yapısını (kavramları, ilkeleri) tümevarım yoluyla keşfederler. Bu amaçla öğretmen öğrencilere çok fazla örnek sunmalıdır. Öğrenci bu özel örneklerdeki benzerlik ve farklılıkları gözleyerek, inceleyerek genel yapıyı keşfetmelidir. Öğrencilerin temel yapıları keşfedebilmeleri için öğrenme sürecine aktif katılmaları gerekir. Öğrenciyi harekete geçiren en önemli güdü merak, başarılı olma ve birlikte çalışmadır. Bu bakımdan öğretmen öğrencinin anlama, keşfetme merakını giderme isteği yönlendirmeli ve teşvik etmelidir. Öğrenciler kendilerinin başarılı ve yeterli oldukları alanlara daha çok ilgi duyarlar. O nedenle sınıfta öğrencilerin başarıma güdüsü doyurulmalıdır. Öğretmen, öğrencinin kendi kendini denetleyebilecek ve dıştan etki olmadan içten gelen bir istekle öğrenmeyi pekiştirmesini sağlamalıdır (MEB, 2016).

Güzel Sanatlar Liseleri BSE dersi öğretim programının ölçme ve değerlendirme yaklaşımına göre; yapılan değerlendirme çalışmaları; öğretim programında belirtilen

kazanım, hedef ve amaçlarla örtüşmelidir. Değerlendirme sonrasında performansları hakkında verilen yapıcı geri bildirimler; öğrencilerin neyin önemli olduğunu, neyin öğretilmeye çalışıldığını ve hangi alanda gelişmek için çaba sarf etmeleri gerektiğini kavramalarını sağlayacaktır (MEB, 2016).

Mustan(2010) benzer araştırmasında, öğrencilerin BSE derslerinde yüksek başarı sağlayabilmeleri için derslerine itina göstermelerinin gerekliliğine dikkat çekmiş; öğrencilere BSE derslerini sevdirebilmek ve derslere devamlılıklarını sağlayabilmek adına öğretmenlere, çeşitli etkinlik planlamaları yapmalarının yarar sağlayacağı gibi önerilerde bulunmuştur. Elde edilen veriler doğrultusunda öğrencilerin BSE dersi değerlendirme sınavlarında büyük ölçüde başarı sağladıkları ve dersi yürüten öğretim elemanının başarılarına önemli ölçüde katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradan yola çıkılarak, araştırmada yer alan Güzel Sanatlar Liseleri öğrencilerinin ders öğretmenlerinden, yaklaşımları ve hedef kazanımlar yönünde memnuniyet duydukları söylenebilir.

5.2. Öneriler

1. Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde BSE dersinin 1 yıl süren ve sadece 10.sınıflarda yürütülen bir ders olmasının, hedef davranışların kazandırılmasını zorlaştırdığı, kalabalık öğrenci grupları ile çalışmanın dersin amaçları dışına çıkılmasına sebep olduğu göz önüne alındığında; derse gereken özen ve önemin gösterilebilmesi açısından, ders süresinde yıl bazında uzatmaya gidilebilir ve haftalık uygulama saatlerinin sayısı artırılabilir.
2. Ders süresinin azlığı, bir ders başına düşen öğrenci sayısının çokluğu gibi etkenler düşünülerek, imkân ve olanaklar dâhilinde alanında eğitim almış, uzman ses eğitimcilerinin sayısı artırılabilir.
3. Güzel Sanatlar Liselerinde, Koro ve MİOY gibi ses performansı gerektiren derslerin de olduğu düşünülerek, öğrencilerin temel ses tekniklerini daha erken öğrenebilmeleri açısından Bireysel ses eğitimi dersleri 9.Sınıfta başlatılabilir.
4. Mutasyon döneminde bulunan öğrencilerin ses sisteminde meydana gelebilecek değişimlerden olumsuz etkilenmemeleri için, dersleri alanında uzman ses eğitimcilerinin yürütmeleri sağlanabilir.

5. Güzel Sanatlar Liselerinde, Bireysel ses eğitiminin genel amaçları kapsamında dersi alan öğrencilerin eser seslendirmede müzikal bütünlük sağlamaları ve gerek bireysel, gerekse grup çalışmalarında sorumluluk bilinci geliştirmeleri açısından eşlik yapılmasına ve derslerin bir eşlikçi eğitmen desteği ile yürütülmesine daha çok imkân sağlanabilir. Seslendirilecek eserlerin türüne göre piyano dışında bağlama, gitar, vb. çalgılarla da eşlikler çeşitlendirilebilir.
6. BSE kaynak kitabı incelendiğinde, Türk ve Dünya müziklerinden eser çeşitliliğine sahip bir kitap olduğu görülmüştür. Ancak eserlerin farklı tonlardaki yazılımı kitapta mevcut olmadığından, öğrencilerin ses registerlerinin farklılığı düşünülerek, eserler ton açısından çeşitlendirilebilir ve eser sayısı artırılarak repertuvar zenginleştirilebilir.
7. Öğrencilerin daha verimli çalışabilmesi için; akustik, yalıtım ve havalandırma açısından donanımlı çalışma odaları sağlanabilir veya var olan oda sayısı artırılabilir.
8. BSE dersini sevdirmek ve öğrencileri derse daha iyi motive edebilmek adına, konser etkinliklerinde solist veya korist olarak daha fazla görev verilebilir. Dersin kazanımlarını sergilemek amacıyla Bireysel ses eğitimi dinletileri yapılabilir.
9. BSE dersini yürütmekle görevli alan dışı öğretmenler için bir ses eğitimi kılavuz kitabı hazırlanabilir.
10. Güzel Sanatlar Liselerinde görev yapan ses eğitimcileri ile her bölgeye özel zümreler oluşturularak, eğitimin daha planlı ve verimli yürütülmesi adına öğretmenlerin birbiriyle daha çok iletişim kurmaları ve fikir alışverişinde bulunmaları sağlanabilir.
11. Okullarda, ses sağlığı ve ses eğitimi konusunda seminer, konferans veya söyleşi şeklinde etkinlikler düzenlenerek; öğrenciler ve öğretmenlere yönelik alanında uzman ve profesyonel kişilerle görüşmeler sağlanabilir.
12. Henüz ergenlik evresini tamamlamamış ve bu dönemde yaşanan mutasyon döneminin de sebep olduğu utangaçlık, çekingenlik, özgüvensizlik, performans kaygısı gibi psikolojik etkenlerle derste başarısızlık gösterebilecek öğrencilere daha çok yardımcı olmak ve derse motivelerini sağlamak adına öğretmenlere ergen ve öğrenci psikolojisi konusunda seminer veya hizmet içi eğitimlerle bilgi desteği sağlanabilir.

13. M¼zik Öğretmeni yetiştiren kurumlarda ses eğitiminin yanısıra, ses sağlığı ile ilgili derslerin de verilmesi veya ses eğitimi derslerinde öğretmen adaylarının bu konuda daha çok bilgilendirilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Aksu, C. (2014). Güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerine başvuran öğrenci sayılarının incelenmesi: Karamsar bir tablo. *İdil*, 3(13), 87-100 (DOI: 10.7816/idil-03-14-07).
- Akbulut E. (2006). Günümüz müzik eğitimcisi nasıl olmalıdır. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (pauegitimdergi.pau.edu.tr sayfasından erişilmiştir).
- Arslan, M. (Ed). (2009). *Eğitim Bilimine Giriş* (1.Baskı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Aytekin, D. (Ed). (2019). MEB. *Ortaöğretim Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Ders Kitabı* (10) (3.Baskı). Devlet Kitapları.
- Baydağ, C. (2020). Ses eğitiminde repertuar seçiminin önemi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / 22(2)*, 387-398.
- Bişgen, M. Y. (2017). *Müzik Eğitimi Kaynak - Ders Notları* (<http://bisgen.blogspot.com.tr/> sayfasından erişilmiştir).
- Bolat, M. (2020). Ses eğitimi metotlarında yer alan temel esaslar. Akıncı, M. Ş. (Ed). *Ses Eğitiminden Sahneye* (1.baskı, s.77-101). Ankara: Gece Kitaplığı.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi Ve Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (23.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çevik, S. (1999). *Koro Eğitimi ve Yönetim Teknikleri*, 2. Basım, Ankara: Yurt Renkleri Yayınları.
- Çevik, S. (2006). Müzik öğretmenliği ses eğitimi alan derslerinin müzik öğretmenliği yeterlikleri yönünden değerlendirilmesi. *Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi*, Pamukkale Üniv. Eğt. Fak. Denizli. (www.muzikegitimcileri.net sayfasından erişilmiştir).
- Çuhadar, H. C. (2016). Müzik ve müzik eğitimi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1).
- Davran, Y. (1997). *Şarkı Söyleme Sanatının Öyküsü* (1.Baskı). Ankara: Evrensel Müzikevi, s. 19-22.
- Demirel, Ö. & Kaya, Z. (2012). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Doğanyigit, S. & Özaydın, N. (2018). Müzik ders kitaplarında öğretilen eserlerin ses değişimi dönemi açısından incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10 (4), 321-350.
- Duman, T. & Peker Ünal, D. (Ed). (2019). *Öğretim İlke Ve Yöntemleri* (1.Baskı). Ankara: Pegem Akademi DOI:10.14527/9786052416990.
- Edebiyat Terimleri Sözlüğü (<http://www.edebiyatbilgileri.com> sayfasından erişilmiştir).
- Egüz, S. (1981). *Koro Eğitimi ve Yönetimi*. Ankara: Doğu Matbaacılık.
- Ergün, M. (2015). *Eğitim Felsefesi* (5.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde "Program" Geliştirme*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Evren, G. F. (2013). Programlı bir ses eğitimi kapsamında dil-konuşma ögesi. *Erciyes Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Dil ve Edebiyat Eğitimi dergisi* 2(5). 50-60.

- Evren, G. F. (2018). Yükseköğretim kurumlarında ses eğitimi derslerine yönelik L1 seviyesinde yeni bir öğretim programı önerisi: “Ses eğitimine giriş”. *European Journal of Educational & Social Sciences* 3(2).
- Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme Ve Öğretme* (3.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Gedikli, E. (2007). *Müzik Eğitimi* (2. Baskı). Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Hauser; F. (1866). *Gesanglehre Für Lehrende Und Lernende Von*, Harvard College Library The Bequest Of Evert Jansel Wendell 1918.
- Helvacı, A. (2018). Şarkı söyleme teknikleri üzerine bir çalışma, *Uluslararası Necatibey Eğitim Ve Sosyal Bilimler Kongresi (Unesak 2018)* Balıkesir.
- İkesus, S. (1965). *Ses Eğitimi ve Korunması*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi, s.13-16.
- İstanbulu, S. & Özçimen, A. (2013). GSSL öğrencilerinin bireysel ses eğitimi ve koro eğitimi derslerinde yaşadıkları sorunların ders çizelgesi açısından değerlendirilmesi (Niğde Örneği). *E-Journal of New World Sciences Academy. NWSA-Qualitative Studies, E0018, 8,(2), 1-11.*
- Karslı, İ. (2019). *Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü Öğrencilerinin Bireysel Ses Eğitimi Dersine Yönelik Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı.
- Kartal, M. (2009). *Konuşmacılar ve Şarkıcılar İçin Ses Teknikleri* (3.Baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Kovacic, G. (2005). Voice education in teacher training: An investigation into the knowledge about the voice and voice care in teacher-training students. *Journal of Education for Teaching, 31(2)*, pp. 87–97.
- MEB, (Resmi İstatik) Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim / National Education Statistics Formal Education 2019/20. (<http://ogm.meb.gov.tr/ogmebulten3.pdf> sayfasından erişilmiştir).
- MEB, 2016. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı. (www.mufredat.meb.gov.tr sayfasından erişilmiştir).
- MEB, 2016. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. Okullarımız / Güzel Sanatlar Liseleri. (www.mufredat.meb.gov.tr sayfasından erişilmiştir).
- Milli Eğitim Bakanlığınının 04.12.2008 tarih ve 1608 sayılı “Ortaöğretimde Okul Çeşitliliğinin Azaltılması Genelgesi”.
- MEB, (2016). Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği, (www.mufredat.meb.gov.tr sayfasından erişilmiştir).
- Mercin, L. & Alakuş, A. O. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* 9, 14-20.
- Metin, M. (2014). (Ed). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (1.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Murry ve Rosen (2000), Vocal education for the professional voice user and singer/ from the department of otolaryngology-head and neck surgery, *University of Pittsburgh School of Medicine (TM, CAR); and the University of Pittsburgh Voice Center (CAR)*,Pittsburgh, Pennsylvania. *Otolaryngologic Clinics Of North America. 33(5)*.
- Mustan, H. (2010). *Güzel Sanatlar Ve Spor Liseleri Müzik Bölümü 12. Sınıf Öğrencilerinin Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Karşılaştıkları Zorluklar Üzerine Bir Araştırma* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Müzik Terimleri Sözlüğü. (<http://www.evinilyasoglu.com/p/muzik-terimleri-sozlugu.html> sayfasından erişilmiştir).

- Otacıoğlu, S. (2017). Ergen seslerinde ses değişimi ve eğitimi. *MCBÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 15(1). doi: 10.18026/cbayarsos.297841.
- Öztürk, A. (2003). *Anadolu Güzel Sanatlar Lisesindeki Öğrencilerin Eğitim Programlarını Değerlendirmeleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- San, İ. (2004). *Sanat ve Eğitim: Yaratıcılık, Temel Sanat Kavramları, Sanat Eleştirisi ve Yaklaşımları* (3.Basım). Ankara: Ütopya Yayıncılık.
- Sabar, G. (2008). *Sesimiz: Eğitimi ve Korunması* (1.Baskı). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Şen, Ü. S. (2015). *Müzik Estetiği Üzerine* (1.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Tanrıöver, G. B. & Temiz, E. (2010). Kuruluşundan günümüze güzel sanatlar ve spor liselerinde uygulanan bireysel ses eğitimi dersi öğretim programlarının incelenmesi *e-Journal of New World Sciences Academy*. 5(1).
- Toptaş, B. & Çelik, S.S.(2016). Güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerinde bireysel ses eğitimi derslerinde öğretilen eserler üzerine bir antoloji çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8(22). DOI Numarası: <http://dx.doi.org/10.14520/adyusbd.87336>.
- Toptaş, B. & Sönmez, A. (2015). Güzel sanatlar liseleri müzik bölümlerinde bireysel ses eğitimi dersinin doğru ve etkili konuşma becerisine etkisi *İnönü University Journal of Culture and Art* 1(1). 1-15.
- Töreyn, A. M. (2008). *Ses Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yöntemler* (1.Baskı). Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Töreyn, A. M. (2015). *Ses Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yöntemler* (2.Baskı). Ankara: Sözkese Matbaacılık.
- Töreyn, A. M. (2021). *Ses Eğitiminde Metot ve Uygulama*. Ankara: Özyurt Matbaacılık-Akademisyen Kitabevi.
- Turhal, E. ve Baydağ, C. (2019). Ses Eğitimi Dersi Alan Öğrencilerin Öz Düzenleme Algılarının İncelenmesi. *Güzel Sanatlar Alanında Araştırma ve Değerlendirmeler*. Ankara: Gece Akademi.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (<https://sozluk.tdk.gov.tr> sayfasından erişilmiştir).
- Türkçe Bilgi (<https://www.turkcebilgi.com> sayfasından erişilmiştir).
- Uçan, A. Yıldız, G. Bayraktar, E. (1999). *İlköğretimde Müzik Öğretimi*. T.C. MEB. İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı, Modül 9.Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı 2001.
- Uçan, Ali (2002). Türkiye’de çağdaş sanat eğitiminde öğretmen yetiştirme süreci ve başlıca yapılanmalar. Gazi Üniversitesi “1. Sanat Eğitimi Sempozyumu.” Ankara, s.1-23.
- Uçan, A. (2004). *Müzik Eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Üzeren, Ö. (2008). *Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Öğrenci Görüşlerine Göre İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Weiss, G. (1868), *Allgemeine Stimmbildungslehre Für Gesang Und Rede Mit Anatomisch Physiologischer Begründung Dargestellt Von*. Braunschweig, Druck.
- Yiğit, V. B. (2014). *Güzel Sanatlar Lisesi Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programının Uygulamasında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri İle İncelenmesi* (Doktora Tezi). Necmettin ERBAKAN Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı.

EKLER

EK 1. Öğretmen Görüşme Formu

Kişisel Bilgiler

1. Görev yapmakta olduğunuz kurum? (Lütfen Şehir, Okul ismi olarak belirtiniz)
.....
- 2.Cinsiyetiniz?
 Kadın   Erkek
- 3.Yaşınız?.....
4. Güzel Sanatlar Liselerinde çalışma yılınız?
 1-5 yıl   6-10 yıl   11-15 yıl   15 yıldan fazla
5. Branşınız?
 Şan   Koro Eğitimi   Yan Flüt   Piyano   Keman
 Bağlama   Gitar   M.İ.O.Y   Diğer (Lütfen Belirtiniz).....
6. Lisansüstü eğitim durumunuz nedir?
 Yüksek Lisans   Lisansüstü eğitimim yok
7. Çalışmakta olduğunuz kurumda hangi dersleri yürütmektesiniz?.....
.....
8. Bireysel Ses Eğitimi Dersini kaç yıldır yürütmektesiniz?
 1-5 yıl   5-10 yıl   10-15 yıl   15 yıldan fazla
- 9.Bir saatlik Bireysel Ses Eğitimi dersinde kaç öğrenci ile ders işliyorsunuz?
 1 öğrenci   2 öğrenci   3 öğrenci   4 öğrenci   5 veya daha fazla
- 10.Bireysel Ses Eğitimi derslerinin genel amaçları Sizce nelerdir?
.....
.....
- 11.Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin sadece 1 yıl olması Sizce ne derece yeterlidir?
.....
.....
- 12.Bireysel Ses Eğitim dersinde 1 saatlik çalışma aşamalarınızı kısaca anlatır mısınız?
.....
.....
13. Bireysel Ses Eğitim dersinde, Bireysel söylemeye ve öğrencinin Ses Registerine özgü egzersiz ve etütlere yer veriyor musunuz?

.....
 .....
 14.Bireysel Ses Eğitimi derslerinin işlenişinde ödev olarak kaç eser veriyorsunuz?

.....
 .....
 15.Bireysel Ses Eğitimi işlenişinde karşılaştığınız Öğrenci merkezli sorunlar nelerdir?

.....
 .....
 16.Bireysel Ses Eğitimi derslerini işlenişinde karşılaştığınız kaynak kitap/repertuar merkezli sorunlar nelerdir?

.....
 .....
 17.Bireysel Ses Eğitimi derslerinin işlenişinde karşılaştığınız Derslik merkezli sorunlar nelerdir?

.....
 .....
 18.Bireysel Ses Eğitimi dersi sınav değerlendirmesini nasıl gerçekleştiriyorsunuz? Değerlendirme aşamasında dikkat ettiğiniz kriterler/ölçütler nelerdir?

.....
 .....
 19.Bireysel Ses Eğitimi derslerinin işlenişinde ve değerlendirmesi aşamalarında diğer çalgı eğitimcileriyle işbirliği içerisine giriyor musunuz? İşbirliği yapılması gerektiğine inanıyor musunuz?

.....
 .....
 20.Bireysel Ses Eğitimi derslerinin işlenişinde ve değerlendirmesinde, Öğrenciler Eserleri seslendirirken Piyano/Gitar vs. ile eşlik desteği alıyor mu? Eşliğin gerekliliğine inanıyor musunuz?

.....
 .....
 21.Bireysel Ses Eğitimi derslerinin amacına uygun olarak işlenebilmesi için önerileriniz nelerdir?

.....
 .....

EK 2. Öğrenci Anket Formu

Kişisel Bilgiler

1.Öğrenim görmekte olduğunuz kurum? (Lütfen Şehir, Okul ismi olarak belirtiniz).....
.....

2.Sınıf:.....

3.Cinsiyetiniz? ( )Kadın ( )Erkek

4.Yaşınız:.....

5.Eğitiminizi aldığınız/almakta olduğunuz Bireysel Çalgınız nedir?

( )Yan Flüt ( )Keman ( )Viyola ( )Viyolonsel ( )Bağlama ( )Gitar

( )Ud ( )Kanun ( )Diğer (Lütfen Belirtiniz).....

6.Daha önce ses eğitimi aldınız mı?

( )Evet ( )Hayır

EK.2.1. Bireysel Ses Eğitimi Dersine İlişkin Sorular

1.Bireysel Ses Eğitimi dersi kapsamında öğretim elemanı tarafından belirlenen eser için, ders öncesi bireysel hazırlık yapıyor musunuz?

- Tamamen
- Büyük Ölçüde
- Kısmen
- Az
- Hiç

2.Bireysel Ses Eğitimi dersinin başlangıcında yapılan egzersiz ve etüt çalışmalarının Size katkı sağladığını düşünüyor musunuz?

- Tamamen
- Büyük Ölçüde
- Kısmen
- Az
- Hiç

3.Ses Eğitimi derslerinde ses-nefes egzersizlerine ayrılan süreyi ne ölçüde yeterli buluyorsunuz?

- Tamamen
- Büyük Ölçüde
- Kısmen
- Az
- Hiç

4. Bireysel Ses Eğitimi derslerinin haftalık uygulama saati Sizce ne ölçüde yeterlidir?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

5. Bireysel Ses Eğitimi dersinin sadece iki (2) dönemlik bir ders olarak verilmesinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

6. Bireysel Ses Eğitimi dersi içerisinde verilen teorik bilgilerin ve uygulamaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

7.Sesinizin rengi ve register aralığınız hakkında ne derece bilgili olduğunuzu düşünüyorsunuz?

( ) Tamamen

( ) Büyük Ölçüde

( ) Kısmen

( ) Az

( ) Hiç

8.Bireysel Ses Eğitiminde seslendirdiğiniz eserler, ses renginizle ne ölçüde uyum sağladığına inanıyorsunuz?

( ) Tamamen

( ) Büyük Ölçüde

( ) Kısmen

( ) Az

( ) Hiç

9.Seslendirdiğiniz eserler ve egzersizlerde, ses eğitimi tekniklerini (artikülasyon, entonasyon. doğru nefes. Vs.) ne derece kullandığınızı düşünüyorsunuz?

( ) Tamamen

( ) Büyük Ölçüde

( ) Kısmen

( ) Az

( ) Hiç

10. Bireysel Ses Eğitimi derslerinde eserlerinizi eşlikli olarak ne ölçüde seslendirebiliyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

11. Bireysel Ses Eğitimi dersinin müzikal birikiminize ne ölçüde katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

12. Bireysel Ses Eğitimi dersi için okulunuzdaki çalışma odalarının sayısını ne ölçüde yeterli buluyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

13.Ses Eğitimi dersinde verilen ödev sayısını ne ölçüde yeterli buluyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

14.Günlük ders çalışma saatleri içerisinde Bireysel Ses Eğitimi için verilen ödevlere ne ölçüde hazırlanabiliyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

15.Bireysel Ses Eğitimi dersinde ve ödevlerde karşınıza çıkan güçlükleri ne ölçüde çözümlenebiliyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

16. Bireysel Ses Eğitimi sınavlarında ne ölçüde başarı sergileyebiliyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

17. Ses Sağlığınıza ne ölçüde dikkat ediyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

18. Bireysel Ses Eğitimi dersinde öğrendiğiniz teknikleri Koro derslerinde ne ölçüde kullanabiliyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

19.Bireysel Ses Eğitimi dersinde öğrendiğiniz teknikleri Müziksel İşitme ve Okuma derslerinde ne ölçüde kullanabiliyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

20.Öğretim Elemanınızın Bireysel Ses Eğitimi dersindeki başarınızı ne ölçüde etkilediğini düşünüyorsunuz?

Tamamen

Büyük Ölçüde

Kısmen

Az

Hiç

EK.3. MEB İzin Belgesi

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü

Sayı : 20880154-605.01-E.25580310
Konu : Araştırma uygulama izni

23.12.2019

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi : a) Pamukkale Üniversitesi'nin 05.12.2019 tarihli ve 93282220-302.08.01-E.23234 sayılı yazısı.
b) 22/08/2017 tarihli ve 35558626-10.06.01-E.12607291 (2017/25) sayılı Genelge.

Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Programı, Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Özlem ASLAN'ın "Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Bireysel Ses Eğitimi Dersinde Karşılaşılan Sorunlar" konulu ve Genel Müdürlüğümüze bağlı Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla ve Uşak illerinde bulunan Güzel Sanatlar Liselerinde görevli öğretmen ve öğrencilere uygulanacak olan araştırma ve anket soruları ilgi (b) Genelge çerçevesinde incelenmiştir.

Yapılan inceleme sonucunda söz konusu araştırmanın onaylı örneği Genel Müdürlüğümüzde muhafaza edilen anket sorularının Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Millî Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarına uygun olarak, ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde ve gönüllülük esas olmak koşuluyla Genel Müdürlüğümüze bağlı dilekçe eki listede adı bulunan okullarımızda uygulanması uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Kemal Varım NUMANOĞLU
Bakan a.
Genel Müdür

Ek:

1. Anket ve okul listesi (12 sayfa)

Dağıtım:

Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğüne,
Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Manisa,
Muğla ve Uşak Valiliklerine (İl Millî Eğitim Müdürlüğü)

Adres: MEB 1. Kat A Blok 06648 Bakanlıklar/ANKARA
Elektronik Ağ: mtegm.meb.gov.tr
e-posta: mtegm@meb.gov.tr

Bilgi için: Fahri ÖZBUDUN
Tel: 0 (312) 413 13 08
Faks: 0 (312) 425 19 67

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 751e-0d40-37fe-b107-c812 kodu ile teyit edilebilir.

ARAŞTIRMA UYGULAMA İZNİ VERİLEN OKULLAR

1. Aydın / Efeler / Yüksel Yalova Güzel Sanatlar Lisesi
2. Denizli / Merkezefendi / Hakkı Dereköylü Güzel Sanatlar Lisesi
3. İzmir / Buca / Işlay Saygın Güzel Sanatlar Lisesi
4. Kütahya / Merkez / Kütahya Ahmet Yakupoğlu Güzel Sanatlar Lisesi
5. Manisa / Yunusemre / Manisa Güzel Sanatlar Lisesi
6. Muğla / MenteŐe / Güzel Sanatlar Lisesi
7. Uşak / Merkez / Besim Atalay Güzel Sanatlar Lisesi

EK.4. Etik Kurul Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 03.02.2021-E.13967

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
SAYI: 68282350/2018/G02

Toplantı Tarihi : 27.01.2021
Toplantı Sayısı : 02
Toplantı Saati : 15:30

S.N	Adı Soyadı		İmza
1	Prof. Dr. Ertuğrul İŞLER	10.134.1.33	
2	Prof. Dr. Mithat AYDIN	106721	
3	Prof. Dr. Naci KARKIN	106721	
4	Prof. Dr. Asuman DUATEPE	106721	
5	Prof. Dr. Murat BALKIS		
6	Prof. Dr. İsmail ÇEVİŞ		
7	Prof. Dr. Süleyman BARUTÇU		

KARAR 23- Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi tezli Yüksek Lisans programı 172163026 numaralı öğrencisi Özlem ASLAN'ın Tez Danışmanı Doç.Dr. Fatıma AKYÜZLÜER Sorumluluğunda "*Güzel Sanatlar Liseleri Bireysel test eğitimi Derlerinde karşılaşılan Sorunlar*" isimli tez çalışmasına yönelik başvuru formunun usul ve etik açıdan verdiği beyan ve ekler tetkik edilmiş olup; proje sahibinin, başvurusunda yer alan bilgi, belge ve taahhütnamelere uygun bilimsel davranışlar sergileyeceği kanaati oluşmuştur. İş bu karar oy birliği ile alınmıştır.

ASLI GİBİDİR
27.01.2021

Prof. Dr. Ertuğrul İŞLER
Başkan

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.